

Høyskolen
Kristiania

333755

333765

BCR3102 Bacheloroppgaven

Samskapende sosial innovasjon, en snarvei til et bærekraftig velferdssamfunn?

Kreativitet, innovasjon og forretningsutvikling

Høyskolen Kristiania

Vår 2018

”Denne bacheloroppgaven er gjennomført som en del av utdannelsen ved Høyskolen Kristiania. Høyskolen Kristiania er ikke ansvarlig for oppgavens resultater, konklusjoner eller anbefalinger”

Forord

Denne oppgaven er en avsluttende del av vår bachelorgrad i kreativitet, innovasjon og forretningsutvikling på Høyskolen Kristiania. Det har vært tre innholdsrike år hvor vi sitter igjen med både verdifull kunnskap og gode vennskap.

Vi har valgt å fordype oss i samskaping og sosial innovasjon, noe vi mener samsvarer med det vi har lært i løpet av studiet, samtidig som vi har tilegnet oss ny kunnskap i løpet av denne perioden. Vi hadde lyst til å finne et konkret empirisk felt hvor dette utspiller seg for å studere det i praksis. Vi kontaktet Universitetet i Sørøst-Norges Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon (SESAM) med forespørsel om lederen der, Lars U. Kobro, kunne guide oss inn i et konkret felt hvor vi kunne studere samskaping. Han inviterte oss til Drammen og tok oss direkte med inn i et oppstartsmøte for et forskningsprosjekt Fotballstiftelsen og USN var blitt enige om å starte opp, kalt “Recovery på banen”. Det ble vårt studieobjekt.

Vi ønsker derfor å rette en stor takk til vår eksterne veileder Lars Ueland Kobro for hans generøsitet og for at han tok tid fra sin travle hverdag til å hjelpe oss. Vi er veldig takknemlige for veiledning og tilbakemelding gjennom prosessen.

Vi ønsker også å takke vår veileder på Høyskolen Kristiania, Erlend Nybakk, for verdifulle tilbakemeldinger og diskusjon underveis i prosessen. Takk til våre respondenter for deres tillit og gode samarbeid, uten dere hadde ikke oppgaven blitt den samme. Takk til styringsgruppa for forskningsprosjektet “Recovery på banen” for deres åpenhet og inkludering.

Takk til pappa Terje, mor Gerd Marit og mormor Tora for støtte og korrekturlesing. Vi vil også takke hverandre for godt samarbeid.

God lesing!

Oslo 01.06.18

333755, 333765

Sammendrag

Velferdsstaten Norge trenger hjelp til å løse fremtidens velferdsbehov. Et av disse problemområdene er rusproblematikken. Statistikken for overdosedødsfall har vært lik de siste årene. Dette indikerer at eksisterende løsninger ikke er tilstrekkelige, og problemet forblir det samme. Det er behov for innovasjon og nye behandlingsmetoder innenfor dette området.

I denne oppgaven ønsket vi å fordype oss i fenomenet samskapende sosial innovasjon. Dette innebærer å engasjere relevante aktører på tvers av profesjon og sektor for å sammen løse et udekket sosialt behov. Vi studerer et bestemt case og undersøker problemstillingen: *Hva er samskapende sosial innovasjon i praksis? Er samarbeidet mellom Drammen kommune, Fotballstiftelsen og Strømsgodset Fotball om et gatelag i Drammen på rusomsorgsområdet et eksempel på samskapende sosial innovasjon?*

Strømsgodset gatelag er et samarbeid mellom Drammen kommune, Fotballstiftelsen og spillerne på laget. Fotballaget er et lavterskeltilbud for mennesker som har eller har hatt et rusproblem. Deltagelse på gatelaget har ført til positive ringvirkninger også utenfor fotballbanen. Vårt studie undersøker om samhandlingen mellom partene resulterer i samskapende sosial innovasjon.

For å besvare problemstillingen vår har vi gjennomført kvalitative dybdeintervjuer med respondenter fra de tre ulike sektorene i problemstillingen. Vi har analysert våre empiriske funn opp mot eksisterende teori på samskapende sosial innovasjon.

På bakgrunn av våre empiriske funn analysert opp mot relevant teori konkluderer vi med at samarbeidet mellom Drammen kommune, Fotballstiftelsen og spillerne på laget er et eksempel på samskapende sosial innovasjon. Selve prosessen og resultatet er av verdi for alle involverte parter. Kombinasjonen av ulik kunnskap og kompetanse utfyller hverandre, og samhandlingen gir resultater.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag	3
1.0 Innledning	6
1.1 Tema og motivasjon	6
1.2 Avgrensing av problemstilling	8
1.3 Presentasjon av case	8
1.4 Oppgavens oppbygning	9
2.0 Teori	10
2.1 Innovasjon	10
2.2 Sosial innovasjon	11
2.3 Entreprenørskap	12
2.4 Sosialt entreprenørskap	13
2.5 Samskaping	13
2.6 Tynn og tykk samskaping	16
2.7 Samskapende sosial innovasjon	17
2.8 Modell for samskapende sosial innovasjon	17
2.8.1 Åpenhet	18
2.8.2 Demokrati	18
2.8.3 Kreativitet	19
2.8.4 Ledelse	19
2.8.5 Ivaretagelse av likeverdighet	19
2.8.6 Å arbeide mot felles mål	20
2.8.7 Kommunikasjon	20
2.8.8 Forankring	20
2.8.9 Tilrettelegging	21
2.8.10 Å arbeide med ressursfokus	21
2.8.11 Å arbeide med flere kompetanser samtidig	21

3.0 Forskningsdesign	22
3.1 Metode	23
3.2 Etikk	23
3.3 Utvalgsstrategi og utvalg	24
3.4 Forberedelse	26
3.5 Intervjuguide	27
3.6 Datainnsamling	28
3.7 Analyse av datamaterialet	29
3.8 Reliabilitet	30
3.9 Metoderefleksjon	31
4.0 Resultat og analyse	31
4.0.1 Ivaretagelse av likeverdighet	31
4.0.2 Å arbeide med felles mål	33
4.0.3 Kommunikasjon	34
4.0.4 Forankring	37
4.0.5 Tilrettelegging	37
4.0.6 Å arbeide med ressursfokus	38
4.0.7 Å arbeide med flere kompetanser samtidig	39
4.1 Oppsummering	39
5.0 Drøfting	40
5.1 Sosial innovasjon	40
5.2 Samskaping	42
5.3 Samskapende sosial innovasjon	44
6.0 Oppgavens resultater	46
6.1 Konklusjon	46
6.2 Implikasjon for praksis	48
6.3 Svakheter og begrensninger	50
6.4 Videre forskning	50
7.0 Litteraturliste	52

1.0 Innledning

I dette kapittelet skal vi presentere tema og problemstilling for bacheloroppgaven, samt presentere case.

1.1 Tema og motivasjon

Vår bacheloroppgave vil relateres til samskaping og sosial innovasjon. Dette samsvarer med vår bachelorgrad i kreativitet, innovasjon og forretningsutvikling. Oppgaven er foranlediget av en nysgjerrighet og et ønske om å dykke faglig enda litt dypere inn i sosial innovasjon og samskaping mellom offentlig og privat sektor. Sosial innovasjon og samskaping er fortsatt relativt lite omtalt, samtidig som vi ser at det de siste årene har fått økende oppmerksomhet også politisk.

Norge står overfor en rekke utfordringer de neste årene. Det vil bli kostbart å opprettholde velferdsstatens tilbud, samtidig som det vil bli en økende etterspørsel på nettopp disse tjenestene. Behovet for velferdsløsninger er høyt, men på bakgrunn av dagens utfordringer har vi ikke råd til å produsere velferd på samme måte som før.

I sin nyttårstale 2018, sier statsminister Erna Solberg: "...Derfor må vi skape det vi kaller et bærekraftig velferdssamfunn. En stor offentlig sektor krever stor verdiskaping i privat sektor. Noe annet er ikke bærekraftig." (Regjeringen a)

I utviklingen av det Erna Solberg beskriver som et bærekraftig velferdssamfunn spiller både offentlig og privat sektor en viktig rolle. Det er behov for nye løsninger og nye tenkemåter. Vi tror at samskaping mellom offentlig, privat og frivillig sektor vil være verdifullt i utforming av fremtidens velferdsløsninger. Ved å koble ulik kunnskap og erfaring vil man få en dypere innsikt og ha et bredere grunnlag til å utvikle bærekraftige løsninger.

I kjølvannet av den økende oppmerksomheten rundt innovasjon i offentlig sektor, ønsker regjeringen å få til et innovasjonsløft for å sikre målene om en bærekraftig, effektiv og moderne offentlig sektor med høy tillit hos innbyggerne (Regjeringen b). Gjennom dette

ønsker regjeringen å legge bedre til rette for en endringskultur og økt fokus på innovasjon i offentlig sektor. Dette viser at sosial innovasjon er blitt et tema.

I denne oppgaven skal vi ta for oss et av problemområdene velferdsstaten står overfor, nemlig rusproblematikken. De siste 10 årene har statistikken innenfor rus og psykiatri i Norge holdt seg relativt stabil, den har verken sunket eller steget bemerkningsverdig. Tall fra SSB viser at antall dødsfall grunnet bruk av narkotika har økt med 55 fra 2013 til 2015 (FHI, 2016, s. 275). Dette indikerer at eksisterende løsninger ikke er tilstrekkelige, og problemet forblir det samme. Det er behov for innovasjon og nye behandlingsmetoder innenfor dette området. Tv2 nyhetene 15.02.18 bekrefter våre funn:

Nyhetene 15.02:

”4 år etter at helseministeren Bent Høye satte en nullvisjon for overdosedødsfall i Norge, har lite skjedd. Stadig dør rundt 250 nordmenn av overdose hvert år. Det har gått 4 år siden Bent Høye lanserte regjeringens overdosestrategi. Bent Høye sier: Vi har ikke vært flinke nok med å jobbe systematisk for å redusere overdosedødsfall. Dette skal vi nå bli bedre på. Kommunene skulle få mer kompetanse, mer penger, og nye metoder skulle tas i bruk. Målet var null dødsfall på lang sikt, men tiltakene har ikke ført til nedgang. Hvert år siden 2003 har rundt 250 personer dødd av overdose”.

Dette viser at velferdsstaten og regjeringen er villige til å gjøre endringer. De er åpenbart klar over at ting må gjøres annerledes, og innrømmer at eksisterende strategi ikke er god nok. Videre påpekes det at de er åpne for å ta i bruk nye løsninger og metoder for å styrke overdosestrategien, og forhåpentligvis nå nullvisjonen for overdosedødsfall i Norge.

Et kjent sitat fra tidligere fotballkommentator Ivar Hoff er: “Det beste du kan gi en god venn er en god pasning”. Sett i denne sammenheng tenker vi at velferdsstaten ikke klarer å løse alle utfordringer alene. Den trenger en god pasning fra en venn. Ved å invitere både privat sektor og andre relevante aktører inn i prosessen kan de ved hjelp av *gode pasninger* - i form av kunnskap, innspill og erfaringer, *score flere mål* - i form av nye gode og bærekraftige løsninger på velferdsutfordringer.

1.2 Avgrensning av problemstilling

Samhandling er et begrep som stadig brukes oftere i offentlige dokumenter og i teorier om innovasjon – særlig i sammenheng med diskursen rundt sosial innovasjon er begrepet mye brukt. Men hva er egentlig samskapende sosial innovasjon, og hvordan foregår det?

Fotballstiftelsen har satt i gang gatelag i regi av Norsk Toppfotball. Dette er fotballag for rusmisbrukere, hvor de spiller i draktene og på banen til Toppfotball lagene i Norge.

Drammen kommune har i dette tilfellet koblet en ruskonsulent med Strømsgodset gatelag. Vi vil undersøke hvordan Drammen kommune, Fotballstiftelsen og spillerne på gatelaget samarbeider og skaper en ny arena for rusbehandling. Sammen med vår eksterne veileder Lars U. Kobro har vi utarbeidet denne problemstillingen:

Hva er samskapende sosial innovasjon i praksis? Er Strømsgodset gatelag et eksempel på samskapende sosial innovasjon på rusområdet gjennom samarbeidet mellom Drammen kommune, Fotballstiftelsen og spillerne på laget?

Problemstillingen skal besvares på bakgrunn av innsamlet datamateriale fra vår kvalitative analyse, sett opp mot relevant teori innen samskaping, sosial innovasjon og samskapende sosial innovasjon.

1.3 Presentasjon av case

Vårt case foretar en samhandling mellom Strømsgodset gatelag, Drammen kommune og spillerne på gatelaget. Spillerne representerer den frivillig sektoren, Drammen kommune den offentlige sektor, og Strømsgodset gatelag representerer Fotballstiftelsen som den sosiale entreprenøren og privat sektor.

Fotballstiftelsen er i følge nettsiden deres en ideel og livsnøytral stiftelse som leder og gir støtte til gatelag i regi av Norsk Toppfotball. Dette er et tilbud til mennesker med alle former for rusavhengighet, også til de som har klart å bli rusfri. Gatelagene er et lavterskeltilbud som ikke skiller mellom jenter og gutter og har ingen aldersgrenser. Gjennom fotballen ønsker Fotballstiftelsen å gi rusavhengige opplevelsen av et trygt fellesskap og muligheten til å etablere nye nettverk (Fotballstiftelsen).

To dager i uken holder klubbene treninger på dagtid. Alle trenere er kvalifiserte fotballtrenere og har lang erfaring. Klubbene stiller med alt nødvendig fotballutstyr, og spillerne har tilgang på garderobe. I etterkant av hver trening blir det servert mat på klubbens arenaer.

Fredrikstad var den første toppklubben som startet med gatelag for rusavhengige i 2011. Fire år etterpå, i 2015, ble Fotballstiftelsen etablert av deltakerlagene Vålerenga, Viking, Asker, Fredrikstad, Brann, Haugesund og Stabæk. Prosjektet ga mange positive ringvirkninger for både spillerne og klubben. I dag består Fotballstiftelsen av totalt 12 klubber fordelt på Eliteserien og Obos-ligaen.

Strømmsgodset gatelag er et fotballag bestående av rusmisbrukere eller tidligere rusmisbrukere. Det er et lavterskeltilbud for mennesker som har eller har hatt et rusproblem uavhengig av kjønn, etnisitet og seksuell legning. Det arrangeres to treninger i uken, og Strømmsgodset stiller med buss til og fra for at alle som vil skal ha mulighet til å delta. Tilstede på trening er fotballtrener og en ruskonsulent fra Drammen kommune. Treneren er kvalifisert fotballtrener og har utdanning fra Norges Idrettshøgskole. De benytter Strømmsgodset sine arealer, og klubben stiller med alt av nødvendig utstyr. Spillerne har like drakter som A-laget til Strømmsgodset. Det serveres mat i forbindelse med treningene, og spillerne får tilgang på garderobe.

1.4 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt inn i seks kapitler. I første kapittel har vi presentert tema og motivasjon, oppgavens aktualitet samt avgrenset og presenteret problemstilling og case. I kapittel to legger vi frem eksisterende teori relevant for vårt case. Dette vil danne grunnlaget for analysedelen vår. Videre i kapittel tre vil vi redegjøre for metodevalg og forskningsdesign. I kapittel fire og fem presenterer vi resultater hvor vi analyserer og drøfter i samsvar med teori. Kapittel seks består av konklusjon og avsluttende refleksjoner.

2.0 Teori

I dette kapitlet ønsker vi å redegjøre for hovedtemaene samskaping, sosial innovasjon og samskapende sosial innovasjon. I tillegg til disse hovedtemaene mener vi det er nødvendig for en helhetlig forståelse av oppgaven å først redegjøre for begrepene innovasjon, entreprenørskap og sosialt entreprenørskap.

2.1 Innovasjon

Det finnes ikke én autorisert internasjonal definisjon på innovasjon. Innovasjonsteorien er preget av mange teoretikere som alle har sine vektlegginger. I løpet av de siste 50 årene har begrepet innovasjon utviklet seg til å bli et omfattende forskningsfelt bestående av ulike modeller, teorier og definisjoner (Aasen og Amundsen 2011, 17). Felles for de fleste definisjonene er at det handler om en kreativ fase og en implementeringsfase. Tidd og Bassant (2013, 4) hevder at innovasjon drives av evnen til å se sammenhenger, se muligheter og å kunne ta seg nytte av dem. Når vi skal lete etter en forståelse av innovasjon vil det være naturlig i denne bacheloroppgaven å bruke en innovasjonsforståelse som speiler det samfunnet oppgaven er skrevet innenfor, nemlig den nordiske/norske velferdsstaten. Denne innovasjonsforståelsen legger vekt på innovasjon som en kollektiv prosess og mindre fokus på enkeltindividet og entreprenøren.

Helt siden 1800-tallet har innovasjonsbegrepet vært assosiert med vitenskapelig og teknologisk utvikling. Innovasjonsstudienes ”gudfar”, Joseph Schumpeter, peker på betydningen av teknologi og kunnskap i form av nye produkter, produksjonsmetoder, åpning av nye markeder, bruk av nye råmaterialer og reorganisering av økonomiske sektorer (Aasen og Amundsen 2011, 17). Tidligere trodde man det var noen få lysende genier som stod bak de store innovasjonene: Watt, Edison og Einstein ble alle hyllet som innovatører, men de var ikke alene. De var en del av et samarbeid. Under den andre industrielle revolusjon endret Schumpeter sin innovasjonsteori. Fra å ha fokus på enkeltindividet som drivere av innovasjon og samfunnsutvikling fikk store bedrifter en mer sentral rolle for innovasjon og samfunnsutvikling. Selv om Schumpeters teori ble endret legges det fortsatt stor vekt på enkeltindividet i amerikansk tradisjon, hvor individualismen er fremtredende (Hoover 2017).

Som nevnt over velger vi å bruke en innovasjonsforståelse som legger vekt på innovasjon som en kollektiv prestasjon som er mer i tråd med den nordiske kulturen (Warner-Soderholm og Cooper 2016, 52). Den senere innovasjonsteorien til Schumpeter påpekte at organisasjoner ikke innoverer alene, og avhenger av omfattende integrasjon med omgivelsene. Samarbeid på tvers av de formelle organisatoriske grensene kunne ofte betraktes som en forutsetning for å lykkes med innovasjon. Denne forståelsen harmonerer med den nordiske litteraturen som trekker frem viktigheten av innovasjon også i offentlig sektor. I stortingsmelding nr. 7 (2008-2009) *Et nyskapende og bærekraftig Norge* står det ”Fornyning av offentlig sektor må skje ved innovasjon, det vil si ved at man jobber smartere, og ikke bare ved at de store oppgavene tilføres mer ressurser og mer arbeidskraft”. Offentlig sektor sysselsetter omtrent en tredjedel av norske arbeidstakere. Omfanget og betydningen av denne sektoren viser at innovasjon er like viktig her. I tråd med denne forestillingen peker Aasen og Amundsen (2011) på innovasjon som et nyansert fenomen hvor sosiale dimensjoner i form av samspill mellom mennesker og aktører er betydelig. Med andre ord: Innovasjon skapes av mennesker i samhandling (Aasen og Amundsen 2011, 19).

2.2 Sosial innovasjon

Sosial innovasjon er innovasjoner som erkjenner sosiale utfordringer og har sosiale mål (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 22). Sosial innovasjon skapes av nye ideer som løser pressende udekkede sosiale behov. Vi kan enkelt beskrive det som innovasjoner som skaper sosial verdi både i mål og metode. Sosiale innovasjoner er nye løsninger (produkter, tjenester og organisasjonsmåter) som møter sosiale behov mer effektivt enn andre alternativer og skaper nye sosiale samarbeidsrelasjoner på samme tid (Murray, Caulier-Grice og Mulgan 2010). Det er viktig å påpeke at sosial innovasjon handler like mye om integrasjon av prosess og resultat, altså endringene av de sosiale relasjonene som følge av innovasjonen heller enn selve produktet av innovasjonen (Nordisk ministerråd. 2015, 36).

Sosial innovasjon skiller seg fra klassisk innovasjon ved at det sosiale resultatet står i sentrum under hele prosessen. Ved klassisk innovasjon ligger hovedfokuset i det å skape økt økonomisk inntjening og konkurransefortrinn. Ved sosial innovasjon vil de sosiale verdiene være i hovedfokus både under innovasjonsprosessen og i resultatet prosessen skaper (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 23). Sosial innovasjon trer frem i lyset i takt med samfunnsutviklingen, og Nobel prisvinner i økonomi, professor Joseph Stiglitz, påpeker at

sosial innovasjon er like viktig som teknisk innovasjon når det gjelder å utvikle bærekraftige økonomiske institusjoner (Nordisk ministerråd. 2015, 34).

2.3 Entreprenørskap

På lik linje med begrepet innovasjon har også entreprenørskap ulike definisjoner. Ulijn og Brown (2004) definerer entreprenørskap som “...en prosess der man utnytter muligheter som finnes i omgivelsene, eller som skapes gjennom innovasjon i et forsøk på å skape verdi. Dette innebærer ofte at en enkeltperson eller gruppe etablerer og leder et nytt forretningsforetak” (Ulijn og Brown 2004, 5).

Det er ikke nødvendigvis entreprenøren selv som har funnet opp eller utviklet den nye ideen. Entreprenørens oppgave er å realisere den kommersielle muligheten som ligger i den nye ideen (Spilling 2002, 17). I tradisjonell litteratur vektlegges enkeltindividets arbeid og den økonomiske vinningen som et resultat av dette. Profitten regnes som belønning for den risikoen man tar, og jo mer risiko man tar desto større profitt sitter man igjen med. Joseph Schumpeters teori beskriver entreprenøren som innovatøren og “våghalsen”, en person med spesiell kunnskap og ofte sett på som en heltefigur, en person som klarer å skape teknologisk og finansiell innovasjon i møtet med konkurranse og fallende profitt. Schumpeter mente denne typen entreprenør er kilden til økonomisk dynamikk (Aasen og Amundsen 2011, 70).

En annen måte å forklare entreprenørskap på kan være som implementeringsprosessen av en innovasjon. Hvis vi ser på innovasjon som tanken på noe nytt, det kan være i form av et nytt produkt, tjeneste, produksjonsmåte, organisatorisk løsning eller et nytt marked, kan vi definere entreprenørskap som implementeringen i denne prosessen og realiseringen av den nye ideen. Den nye ideen må være nyttig for noen og i stand til å bli nyttiggjort. Entreprenørskap handler med andre ord om realiseringen av den nye ideen og implementeringsfasen i innovasjonsprosessen.

I nyere forskning på entreprenørskap legges det mindre vekt på enkeltmennesket og mer på dokumentasjon på at det er en kollektiv prosess bestående av personer og miljøer med ulike komplementære kompetanser (Aasen og Amundsen 2011, 69). På bakgrunn av denne teorien vil vi i oppgaven bruke forståelsen av entreprenørskap som en kollektiv prosess, hvor det

ikke er ett individ som står bak innovasjonen, men at det kan være flere parter som samarbeider om å skape noe nytt.

2.4 Sosialt entreprenørskap

Sosialt entreprenørskap handler om å skape sosial verdi gjennom innovasjon med høy grad av deltakerorientering, ofte ved deltakelse av det sivile samfunn og med økonomisk betydning. Innovasjonene skjer vanligvis på tvers av de tre sektorene offentlig, privat og sivilsamfunn (Nordisk ministerråd. 2015, 35). Dette tverrfaglige samarbeidet gjelder særlig for Norden, hvor innovasjon ses på som en kollektiv prosess. I motsetning til kommersielt entreprenørskap hvor hoveddriveren er økonomiske resultater, er hoveddriveren i sosialt entreprenørskap sosiale resultater og å skape “sosial verdi” (Nordisk ministerråd. 2015, 35).

Fenomenet sosialt entreprenørskap har de siste årene fått mer og mer oppmerksomhet i internasjonal forskning og etter hvert også i Skandinavia. Etter finanskrisen har flere europeiske land og organ som OECD og EU-kommisjonen utviklet politiske handlingsplaner, tilskuddsordninger og lovgivning for sosialt entreprenørskap. Sosialt entreprenørskap er i dag i økende grad akseptert som et potensielt supplement til offentlig velferdsproduksjon (Lorenzen Ingstad og Loga 2016, 22).

Sosialt entreprenørskap oppstår ofte på tvers av bransjer og involverer ulike sektorer. Både offentlig, privat og frivillig sektor har betydning for utvikling av sosialt entreprenørskap (Nordisk ministerråd. 2015, 42). Vårt case inkluderer flere sektorer. Offentlig sektor i form av ruskonsulent fra Drammen kommune, Fotballstiftelsen som privat sektor sammen med spillerne som representerer sivilsamfunnet.

2.5 Samskaping

Aasen og Amundsen (2011) beskriver *samtidighet* som et av kjennetegnene til dagens samfunn, det vil si at endringer skjer svært raskt. I et dynamisk samfunn med høy endringstakt må organisasjoner og bedrifter omstille seg raskt for å ikke sakke akterut og miste relevans i samfunnsutviklingen.

Det som betraktes som den kanskje viktigste av alle muliggjørere i dag er evnen til å koble ulike typer kunnskap, mens den største begrensningen (på den annen side) er manglende evne til å se muligheter. I dag handler innovasjon om vilje og evne til fornyelse, utvikling og vekst, noe som selvfølgelig er årsaken til at virksomheter, enten de er private eller offentlige, så gjerne vil assosieres med dette begrepet (Aasen og Amundsen 2011, 26).

Evnene til å koble ulike typer kunnskap er noe av det viktigste i en innovasjonsprosess. Problemområder er ofte tverrfaglige (Aasen og Amundsen 2011, 149), og profesjonsmakt oppleves ofte som hinder til innovasjon. Dette har høy aktualitet for helse- og sosialsektoren. Undersøkelser viser at sosiale entreprenører i møtet med det offentlige opplever lite åpenhet for ny vitenskapelig kunnskap og samarbeid. Ansatte forsvarer heller egen profesjon, i stedet for å undersøke nye løsninger og kombinasjoner på tvers av fagfelt og eksisterende kunnskap (Loga m.fl 2016, 66). For å kunne møte nåværende og framtidige utfordringer er det helt nødvendig å krysse faggrensene og sektorer. Innovasjon og utvikling innenfor disse sektorene krever at tydelige og ofte proteksjonistiske faggrensene tones ned. Utvikling av nye praksiser vil måtte krysse kunnskapsområdene til de ulike praksisene.

Samarbeid er en gjennomgående faktor i den europeiske litteraturen for både innovasjon og entreprenørskap. I tråd med dette er samskaping en form for samarbeid på tvers av profesjon, sektorer og organisasjoner. Det handler om å fasilitere og skape dialog på tvers av ulikheter i ønske om å løse et felles problemområde som leder til innsikt, forståelse og læring mellom forskjellige aktører (Socialstyrelsen 2017).

Det er verdt å nevne at samskaping som fenomen ikke nødvendigvis knytter seg til det sosialfaglige området. Det å involvere brukere og kunder inn i produksjon og distribusjon av kommersielle varer og tjenester har pågått i lang tid.

Samskaping hevdes å være en ny måte å utvikle velferdsstaten på, hvor man går bort fra de tradisjonelle rammene og tankegangene, og i stedet involverer andre nye parter i innovasjonsprosesser. Dette samarbeidet danner hybride organisasjoner. Hybride organisasjoner faller ikke inn under en organisasjonsform, men kombinerer elementer fra flere organisasjonsformer (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 16). På sine temasider skriver KS: "Samskaping handler om å invitere inn til likeverdige samarbeidende partnerskap hvor ulike aktører får gi selvstendige bidrag til å definere, designe, implementere og drive fram løsninger sammen med profesjoner, forvaltning og politiske myndigheter." (KS 2018). I

samskaping arbeider personer fra offentlig sektor, private aktører og brukere sammen på tvers av profesjoner og sektorer. Samskaping endrer den klassiske antagelsen om offentlige tjenester *for* samfunnet, til offentlige tjenester *av* samfunnet (Boviard og Loeffler 2012, 1). I Stat og Styring 1:2016 står det forklart at:

Selve kjernen i samskaping handler om å få offentlige og private aktører til å arbeide sammen og dele kunnskap og ressurser med hverandre i en felles bestrebelse på å lage en bedre, mer målrettet og mer innovativ politikk, og å skape mer kvalitet i offentlig tjenesteproduksjon uten at det dermed vil koste mer (Torfing, Sørensen, Røyseland. 2016, 11).

Samskaping kan være både en mer effektiv og produktiv måte å utvikle velferdsstaten på, men samskapingens resultat avhenger av om man klarer å samle relevante og berørte parter i forhold til problemområdet. Det er avgjørende at partene har en åpen holdning og er villige til å samarbeide hvor de deler kunnskap og ressurser med hverandre.

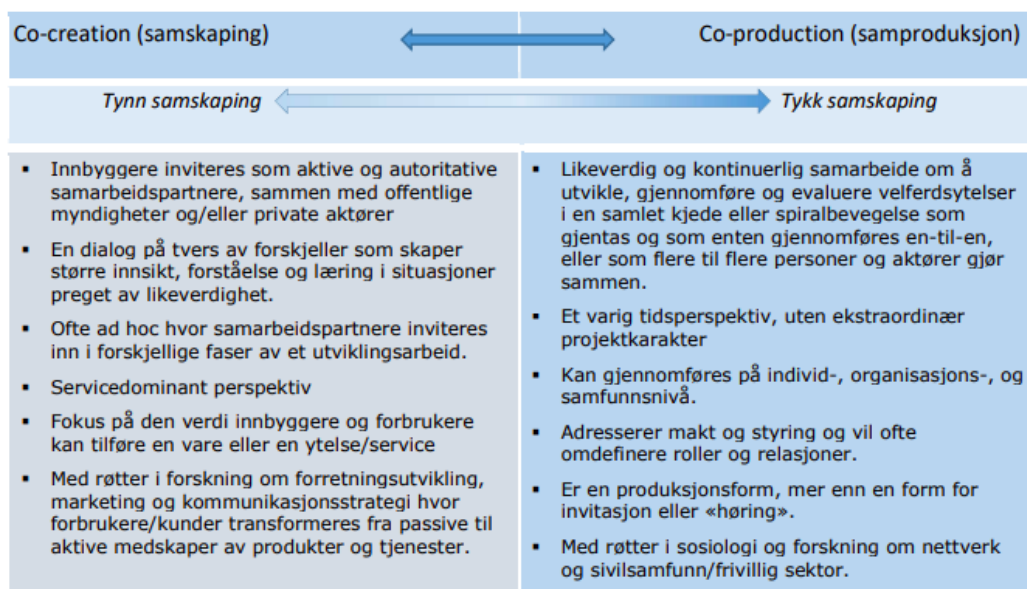
Ved å utvikle nye institusjonelle rammebetingelser og ledelsesformer i den offentlige sektor, vil samskaping ha gunstigere grunnlag for å lykkes. Samtidig har vi sett en endring i offentlig sektors rolle og vi beveger oss fra den tradisjonelle NPM-forestillingen til NPG (Kobro 2017, 14). Ved NPM styring, også omtalt som den “nye offentlige ledelsen” var styringen basert på forretningsmessige og økonomiske gevinster (Berg 2017). Staten hadde en sentral rolle og styrte og ledet store deler av livet i samfunnet. Under NPG (new public governance) blir statens rolle mindre sentral, og det legges mer vekt på *samstyring*, som innebærer at borgere, sivile aktører og flere demokratnivå spiller en økende rolle (Berg 2017).

Forskning viser at interaksjon mellom partene er det essensielle for å skape verdi i samskaping (Pralhad og Ramaswamy 2004). God interaksjon mellom partene resulterer i sosial verdi både i prosess og resultat. Det er derfor viktig å legge til rette for godt samarbeid gjennom å tildele ansvar og definere hvilke roller de ulike partene spiller i prosjektet. For å fungere i hybride organisasjoner må deltakerne være i stand til å håndtere og utvikle nye roller og identiteter, men på samme tid bevare sin faglige identitet (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 22).

2.6 Tynn og tykk samskaping

KS har utformet en håndbok som skal være til hjelp for praktisk sosialt innovasjonsarbeid. Denne er en del av et større forsknings- og utviklingsprosjekt innen samskapende sosial innovasjon. I håndboken presenteres en modell som skiller mellom tynn og tykk samskaping. Vi vil videre ta i bruk denne modellen i analysen vår, se figur 1.

Fig. 1. Modell for tykk og tynn samskaping.

Hentet fra (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 22)

Modellen benytter de engelske uttrykkene “Co-creation” og “Co-production” for ulik grad av samskaping. “Co-creation” dreier seg hovedsakelig om idefasen og handler om å invitere relevante aktører inn i prosessen med å utvikle en ny tjeneste eller et nytt produkt. Dette tilsvarer det de har valgt å definere som tynn samskaping i modellen.

“Co-production” tilsvarer det de har valgt å kalle for tykk samskaping. Prahalad and Ramaswamy (2004) definerer det som felles verdiskaping mellom kunde og bedrift, hvor kunden former tjenesten/produktet etter sine behov (Crandell 2016). I motsetning til “co-creation” hvor relevante aktører er med i idefasen og utviklingen av et nytt produkt/tjeneste, er dette samarbeidet i “co-production” kontinuerlig og fortsetter selv etter at produkt/tjeneste er utviklet (Bovaird 2007, 847).

2.7 Samskapende sosial innovasjon

Samskapende sosial innovasjon handler om å invitere inn til likeverdige samarbeidende partnerskap hvor mennesker som har udekkede sosiale problem, mennesker som står tett på dem (deres pårørende), og mennesker som har ulike praktiske perspektiver på arbeidet med problemet, får gi selvstendige bidrag til å definere, designe, introdusere, og drive fram løsninger sammen med profesjoner, forvaltning og politiske myndigheter. (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 27).

Samskapende sosial innovasjon har et sosialt motiv og ønsker å løse en sosial utfordring i velferdssamfunnet gjennom nye løsninger og innovasjon. Samskapingen skal skape personlig verdi for de enkelte deltakerne, samlet verdi for den totale deltager gruppen og samfunnsverdi for samfunnet som en helhet (KS 2018).

Vi kan trekke en parallell mellom samskapende sosial innovasjon og sosialt entreprenørskap. Som vi skrev innledningsvis under kapittel 2.4 om sosialt entreprenørskap handler dette om å skape sosial verdi gjennom innovasjon, med høy grad av deltakerorientering, ofte ved deltagelse av det sivile samfunn og med økonomisk betydning. Innovasjonene skjer ofte på tvers av de tre sektorene offentlig, privat og frivillig. I samskapende sosial innovasjon legges det større vekt på samarbeidet mellom de tre sektorene og interaksjonen dem imellom, hvor verdien ligger i selve prosessen så vel som resultatet.

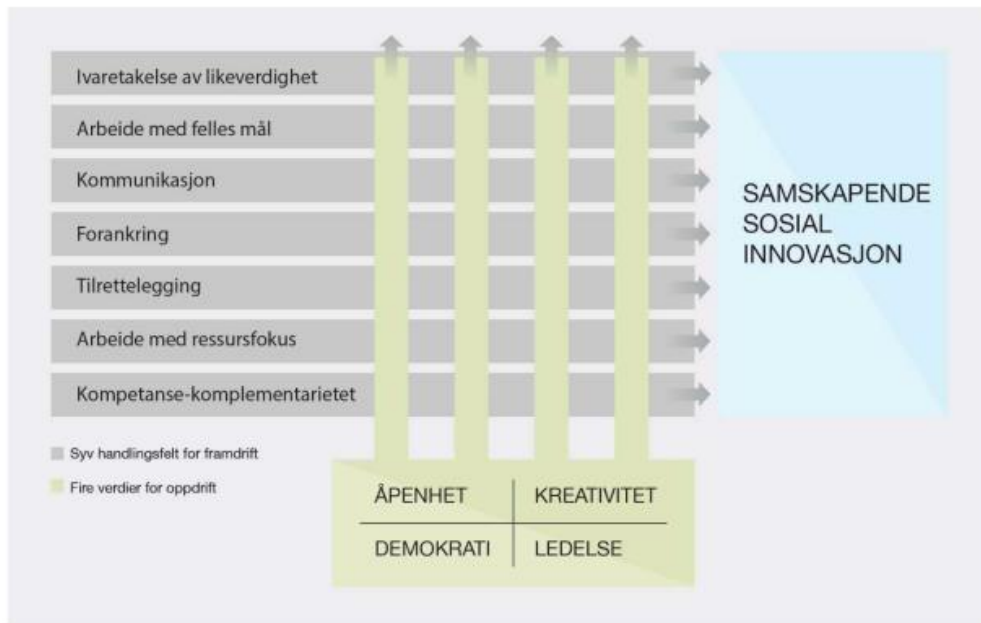
2.8 Modell for samskapende sosial innovasjon

KS har gjennom forsknings- og utviklingsprosjektet "Demokratisk innovasjon. Teorier og modeller for samskapende sosial innovasjon i norske kommuner" utarbeidet en modell for samskapende sosial innovasjon (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 70). Modellen er et resultat av internasjonal forskningsteori kombinert med forskningsfunn fra deres egen studie. Modellen er beregnet som en veileder for samskapende sosial innovasjon. Det er utarbeidet syv handlingsfelt som ligger til grunn i prosessen og fire verdier som knytter handlingene sammen. Vi skal først ta for oss verdiene som ligger til grunn for samskapende sosial innovasjon. Deretter skal vi redegjøre for handlingsfeltene som ligger til grunn for prosessen.

Det er viktig å påpeke at dette er en modell som må tilpasses hver enkelt problemstilling. Modellen er ikke en oppskrift som må følges slavisk, men heller et rammeverk. Hver

problemstilling er unik, og modellen bør derfor tilpasses den, ikke omvendt. Samskapende sosial innovasjon handler ikke kun om å skape effekt i sluttresultatet, men like mye om å skape sosial verdi gjennom prosessene (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 71)

Fig. 2. Modell for Samskapende sosial innovasjon.

Hentet fra: (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 70)

2.8.1 Åpenhet

Åpenhet innebærer at andre aktører og innbyggere skal føle seg trygge på å bidra med relevant kunnskap, uavhengig av bakgrunn og profesjon. Åpenhet for nye utradisjonelle ideer og løsninger. Åpenhet handler også om forholdet mellom deltakerne og hvor tilgjengelige de er for hverandre. Dersom partene opprettholder en uformell kontakt samtidig som de gir rom for latter, improvisasjon, smil og løse rammer vil det kunne føre til en god og trygg relasjon mellom deltakerne (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 73).

2.8.2 Demokrati

Demokrati handler i denne kontekst om å la alle parter i samskapingen ha reell symmetrisk innflytelse over utforming og gjennomføring av løsningen på spesifikt problemområde. Man kan si at det først er når deltakerne i prosessen slippes frem til rorkulturen at demokratiske verdier er implementert (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 77).

2.8.3 Kreativitet

Kreativitet handler om å tørre å tenke nytt. Det er lett å sette seg fast i gamle vaner og tankemønstre. Derfor er det nødvendig å se problemet fra en annen vinkel, drøfte nye organisasjonsmodeller, nye relasjoner, nye måter å kommunisere på osv. Den unike sammensetningen av ulike kompetanse i en samskapningsprosess kan fremme kreativitet da partene vil se på problemområdet med ulike synspunkt. Dermed vil det stilles spørsmål ved elementer som er selvfølgelig for andre parter, noe som kan føre til at man oppdager løsninger man ellers ikke ville sett (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 75).

2.8.4 Ledelse

I en samskapende sosial innovasjonsprosess vil det ikke være hensiktsmessig å organisere ledelsen etter tradisjonell forstand. I stedet vil det være fordelaktig å basere seg på forskning fra nettverksledelse. Her er ikke ledelse en part som sitter med all makt. I stedet håndteres det som en prosess hvor alle parter medvirkning ligger til grunn (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 76). De involverte aktørene skal oppleve å bli sett, ivaretatt og verdsatt som likeverdige bidragsyttere i problemløsningen. Det er viktig å skape gode rammer for gruppen, hvor man sammen definerer samarbeidets formål og styrker. Denne typen ledelse bygger og opprettholder tillit i nettverket, og potensielle konflikter håndteres fornuftig (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 76).

I følge modellen er disse fire verdiene grunnleggende for samskapende sosial innovasjon. Med disse verdiene i bunn er det videre syv handlingsfelt som står sentralt for fremdrift av den samskapende sosiale innovasjonen. Vi skal nå utdype rundt disse syv handlingsfeltene.

2.8.5 Ivaretagelse av likeverdighet

I samskapende sosial innovasjon er alle parter like verdifulle uavhengig av bakgrunn og profesjon. Det er viktig å dyrke likeverdighet i samarbeidsrelasjonen og å få alle deltakerne til å føle seg som en forutsetning for prosessen. Dersom man klarer å oppnå en følelse av likeverdighet kan det bidra til gjensidig kunnskapsdeling, læring og synergieffekt samt styrke demokrati og eierskap hos deltakerne (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 81). Likeverdighet er selve fundamentet i samskapende sosial innovasjon og vil skape verdi både i gjennomføring og endelig resultat. De tradisjonelle tankene om et bestiller/utøver-forhold legges bort, og tanken om å skape, vedlikeholde, og ikke være redd for tverrfaglige nettverk blir sentral (Kobro 2017, 41).

2.8.6 Å arbeide mot felles mål

Det er vanskelig å skape sosiale verdier sammen om samarbeidet er preget av vidt forskjellige interesser, verdier og formål. Partene har ofte klare tanker om hva som er det endelige målet, men det betyr ikke at de har de *samme* tankene om hva som er målet. Det er derfor viktig at partene sammen utarbeider en felles visjon og definerer mål det skal jobbes mot (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 79).

2.8.7 Kommunikasjon

I samskapende sosial innovasjon er det avgjørende at kommunikasjonen mellom deltakerne er åpen og ærlig, og at de snakker sammen regelmessig og på en skikkelig måte. God kommunikasjon er viktig for både å forhindre vanskeligheter og ved avvikling av eventuelle vanskeligheter. I modellen for samskapende sosial innovasjon står det "...I gode sosialt innovative samskappingsprosesser samtaler deltakerne på en måte som bygger ned det klassiske skillet mellom «oss» og «dere», som ofte kjennetegner tradisjonelle hierarkier" (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 80). Altså deltakerne bør kommunisere på en måte som støtter opp under verdien om likeverdighet.

2.8.8 Forankring

Selve aktiviteten samskapende sosial innovasjon handler om å skape en endring. Rundt endringer ligger også mye usikkerhet. En god forankring vil bidra til stabilitet og trygghet i en usikker situasjon. I følge Yttredal (2010) handler forankring om at de involverte i prosjektet har vært med på utformingen og føler et "eierskap" til prosjektet. Samtidig som de er klar over sin rolle og vet hva deres oppgave er.

Forankring av en plan betyr at de aktørene som skal/må/kan ha ansvar, og som er avhengig av å gjennomføre planen, tiltak m.m. "eier planen" de har vært med på å utvikle innholdet, de er enige i innholdet, de erkjenner sin rolle som iverksettere, og de er i stand til å gjøre noe med feltet (Yttredal 2010, 8).

Begrepet innebærer to tilnæringsmåter, forankring nedover og forankring oppover.

Forankring nedover handler om å nå brukere, pårørende, lokalsamfunn, de som prosjektet har formål om å støtte. Forankring oppover handler om å sikre støtte i politiske beslutninger og budsjettvedtak hos overordnede myndigheter (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 81).

2.8.9 Tilrettelegging

Handlingsfeltene som er forklart ovenfor skjer ikke av seg selv. Et godt ord for å beskrive tilrettelegging er fasilitering (Solem og Hermundsgård 2017). Dersom det ikke tilrettelegges for at prosessen skal bevege seg fremover kan det fort hende at handlingsfeltene beskrevet ovenfor ender opp som gode intensjoner (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 82). Det er viktig at detaljer for samarbeidet som klokkeslett, dager og steder er på plass. Like viktig er det å kunne dele opplevelser og erfaringer med arbeidet som utspiller seg.

I tilrettelegging av samskapende sosial innovasjon er deling av opplevelser og erfaringer viktig. Det kan derfor være lurt å møtes på arenaen der prosjektet utspilles i praksis (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 82). God tilrettelegging kan være fremmende for samskapende sosial innovasjon.

2.8.10 Å arbeide med ressursfokus

Under samskaping er det hensiktsmessig å fokusere på ressurser fremfor problemer. Man skal ikke overse problemer - det er tross alt derfor gruppen er samlet - for å finne nye løsninger på et problemområde. Ved å rette fokuset mot partenes ressurser vil det skape en annen energi i gruppen enn ved å fokusere på problemer og årsaker (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 83).

I arbeid med samskapende sosial innovasjon er dette handlingsfeltet spesielt viktig. Dette handlingsfeltet samsvarer med teori innen recovery feltet. Helsedirektorater beskriver recovery-feltet som: "Recovery er et faglig perspektiv som tar utgangspunkt i at bedring er en sosial og personlig prosess, hvor målet er at den enkelte kan leve et meningsfullt liv til tross for de begrensningene problemet kan forårsake" (Helsedirektoratet 2014, 31).

Det handler om at tjenesteyteren må se på brukeren som ekspert på seg selv og oppmuntre til at han eller hun kan snu livssituasjonen sin (Helsedirektoratet 2014, 32).

2.8.11 Å arbeide med flere kompetanser samtidig

Dette handlingsfeltet fokuserer på kunnskapens aktivitet, *læring*. I stedlig samskapende sosial innovasjon kreves det en åpen holdning til alle involverte parter. Profesjonell kunnskap er viktig, samtidig som det er viktig at den profesjonelle kunnskapen blandes med kompetansen til de øvrige deltakerne (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 84).

“Kompetanse er kilden til handling fordi det favner både teoretisk kunnskap, livserfaring, evner og ferdigheter. En godt samskapende sosial innovasjonsprosess vil derfor være et lærende og kollektivt fellesskap, som deler og anvender kunnskap” (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 84)

For at kunnskap skal kunne føre til handling kommer holdninger inn i bildet. Kunnskap og ferdigheter er ikke nok til å gjennomføre en endring - man må ha vilje til å omsette det i handling. I dag bør det være mer fokus på holdningsdelen av kompetansearbeidet og ta større del i de kollektive prosessene.

3.0 Forskningsdesign

Formålet med forskning er å meddele (få frem) informasjon som er interessant og troverdig (Jacobsen 2015, 16). For å innhente troverdig informasjon må man gå frem på en litt annen måte enn ved innsamling av dagligdags informasjon. Det betyr ikke at dagligdags informasjon ikke er relevant i forskningsprosessen, men all innsamlet data må behandles og presenteres systematisk (Jacobsen 2015, 16). Valg av forskningsdesign er avgjørende for hvordan vi videre skal gå frem for å innhente den informasjonen som kreves for å få svar på problemstillingen eller undersøkelsesspørsmålet. Designet bestemmer hvilke regler og prosedyrer vi skal forholde oss til i denne prosessen. Regler og prosedyrer betegnes som ”metode”. Hvilken metode vi velger avgjør hvilken fremgangsmåte som er mest hensiktsmessig å benytte for å løse problemer eller avdekke ny kunnskap. Design betyr å planlegge, og formålet med forskningsdesign er at vi når forskningsmålene vi har satt oss (Askheim og Grennes. 2008, 63).

Tatt i betraktning vår problemstilling var det naturlig å velge et enkelt casestudie design. Et casestudie avgrenses vanligvis til få undersøkelsesenheter. Typisk for casestudier er at det begrenser oppmerksomheten til den spesielle casen og ønsker å oppnå mest mulig detaljert beskrivelse (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 80). Casestudie egner seg godt for å se hvordan hendelser påvirker hverandre og hvordan spesielle resultater oppstår (Jacobsen 2015, 99). Dette samsvarer med problemstillingen vår: *Hva er samskapende sosial innovasjon i praksis? Er Strømsgodset gatelag et eksempel på samskapende sosial innovasjon på rusområdet gjennom samarbeidet mellom Drammen kommune, Fotballstiftelsen og spillerne på laget?*

3.1 Metode

Vi har valgt å benytte kvalitativ metode, og mener det er mest hensiktsmessig for å besvare problemstillingen på best mulig måte. Helt enkelt kan vi si at kvalitativ metode tas i bruk når vi ønsker å avklare hvorfor noe skjer (Johannessen, Tuft og Christoffersen 2016, 95). Man ønsker å forstå hvordan mennesker oppfatter verden og hvilke relasjoner som er av betydning. Kvalitativ metode brukes når man ønsker detaljert og nyansert informasjon om det fenomenet man studerer (Johannessen, Tuft og Christoffersen 2016, 27). Vi har valgt å benytte en deduktiv tilnærming. Det vil si at vi har tatt utgangspunkt i teoretiske antagelser som ligger til grunn i søken etter empiri (Jacobsen 2015, 23). Vi vil bruke en teoretisk modell for samskapende sosial innovasjon i analysen vår. Dette forutsetter at vi har en holistisk tilnærming til caset og forstår at caset er et komplekst samspill mellom de involverte partene og sammenhengen det inngår i.

En kvalitativ studie er som regel intensiv. Dette innebærer at man undersøker et lite antall enheter, og data samles inn som ord og setninger (Jacobsen 2015, 145). Vi gjennomførte kvalitative intervjuer for å samle inn data. Gjennom kvalitative intervjuer har man mulighet til å få en dypere forståelse av det vi studerer gjennom detaljert beskrivelser fra informantene. Det vil ofte være hensiktsmessig å benytte intervju dersom man ønsker å snakke om tema som er følsomt eller kontroversielt. Informanten har lettere for å åpne seg og føle seg trygg i en intervjusituasjon enn andre datainnsamlingsmetoder (Askheim og Grennes. 2008, 83).

3.2 Etikk

I følge Jacobsen (2018) har samfunnsvitenskapelig forskning konsekvenser både for dem som blir undersøkt og for samfunnet. Det er derfor viktig for alle som ønsker å gjennomføre studier å tenke nøye igjennom hvordan forskningen kan påvirker dem det forskes på og hvordan den vil bli oppfattet og brukt (Jacobsen, 45).

Alle empiriske undersøkelser hvor det innhentes personopplysninger er pålagt å meldes fra til NSD, Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste (Jacobsen, 51). NSD er personvernforbundet for forskning, herunder alle landets universiteter, de fleste høyskoler samt en rekke forskningsinstitutter og kompetansesentre (Norsk Senter For Forskningsdata). Selv om respondentene i undersøkelsen forblir anonymisert i den endelige rapporten vil oppbevaring av de innsamlede dataene i et personregister være nok til at prosjektet må meldes inn (Jacobsen, 51). Et personregister er i følge personopplysningsloven: ”et register

der personopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte person kan finnes igjen”.

På bakgrunn av dette mente vi forskningen vår var meldepliktig. 07.02.18 ble det gjennom NSD sine nettsider sendt inn meldeskjema som kort beskrev formålet for prosjektet, samt med en foreløpig intervjuguide. Svaret fra NSD mottatt 08.03.18 lød som følger:

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er unntatt konsesjonsplikt og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vi kunne dermed sette i gang med datainnsamlingen, som ble gjort gjennom kvalitative intervjuer.

Informert samtykke er et viktig etisk prinsipp i samfunnsvitenskapelig forskning. I starten av alle intervjuene fulgte vi personvernombudets kriterier for muntlig samtykke (se kap 3.6). Her var vi blant annet nøye med å informere alle respondenter om at deltakelse i prosjektet var frivillig og at de når som helst kunne trekke seg fra prosjektet uten grunn. Respondentene var positive og ga uttrykk for at de ønsket å være den del av prosjektet.

Store deler av dataene vi samlet inn er privat og følsom informasjon. Det har derfor vært viktig å verne om privatlivet til alle respondentene. Her har vi vært tydelige på at alle opplysninger vil bli anonymisert, og at datainnsamlingen kun vil bli behandlet av oss. Etter prosjektslutt vil all data bli slettet.

3.3 Utvalgsstrategi og utvalg

I kvalitativ metode er utvelgelsen av respondenter en viktig del av prosessen. Målet med kvalitative intervjuer er å få dyp innsikt fra respondenter i prosjektets målgruppe slik at problemstillingen kan belyses fra flere sider. Det er derfor hensiktsmessig med et strategisk utvalg i kvalitativ metode (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 116).

Forskningen vår tar for seg et bestemt case, og utvalgsmulighetene våre er derfor begrenset til enhetene som skal undersøkes. Sammen med vår eksterne veileder Lars U. Kobro kom vi frem til at et utvalg på fem personer, to fotballspillere, fotballtreneren og ruskonsulenten i

tillegg til ruskonsulentens overordnede. Dette ville være et utvalg som kunne besvare problemstillingen for caset vårt. Utvalget består av respondenter fra alle tre partene i problemstillingen. Det var vår eksterne veileder som satte oss i kontakt med Drammen kommune og fotballtreneren til Strømsgodset gatelag. Fotballtreneren valgte selv ut to fotballspillere som han/hun mente var egnet til undersøkelsen. For å ha nok datagrunnlag til å besvare vår problemstilling var det nødvendig med en eller flere respondenter fra de ulike partene. Vi valgte også å snakke med ruskonsulentens leder for å styrke reliabiliteten i oppgaven vår. Overordnede er ikke direkte involvert i gatelaget, men har kontakt med noen av spillerne da de er jevnlig innom SFR.

I analysen vil vi holde respondentenes navn og kjønn anonyme. I tabellen under er deltakende respondentene kort presentert.

Tabell 1. Kort beskrivelse av respondentene.

Profiler	Beskrivelse
Respondent 1: Fotballtrener	Fotballtrener for gatelaget. Jobbet i Strømsgodset fra før og fikk spørsmål om å starte opp gatelaget. I tre måneder ble det arbeidet med forankring mot kommunen og SFR (senter for rusforebygging). Det var her ruskonsulenten ble involvert i prosjektet.
Respondent 2: Ruskonsulent	Ruskonsulent og jobber også i Drammen kommunes senter for rusforebygging (SFR). Har vært en del av gatelaget fra før første trening. Er i dag med på alle treninger.
Respondent 3: Ruskonsulentens overordnede	Ruskonsulentens overordnede og jobber hos SFR. Er ikke direkte involvert i gatelaget, men har kontakt med noen av brukerne gjennom SFR.
Respondent 4: Spiller X	Spiller på gatelaget og har vært med fra dag en. Er i dag materialforvalter.
Respondent 5: Spiller Y	Spiller på gatelaget. Ble med kort tid etter oppstart og er i dag materialforvalter.

3.4 Forberedelse

Under søknadsprosessen til NSD utviklet vi en midlertidig intervjuguide. Vi tok utgangspunkt i denne i forberedelse til intervju. En av fordelene med intervju er muligheten for å improvisere dersom informantene behøver større frihet til å uttrykke seg. Informantens personlige erfaringer og oppfatninger blir mest synlige dersom informanten selv kan være med på å avgjøre hva som inkluderes i intervjuet (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 145). På bakgrunn av dette valgte vi en semistrukturert gjennomføring av intervjuene. Dette innebærer en overordnet intervjuguide, men spørsmål, tema og rekkefølge kan variere. I motsetning til kvantitative undersøkelser som ofte har spørsmål med faste svaralternativer brukes det i kvalitative undersøkelser åpne spørsmål. Dette for vi ønsker å få en dypere innsikt i enkeltindividets forståelse og meninger om fenomenet man undersøker. Fordelen med dette er at informanten svarer på spørsmålene med egne ord basert på hvordan han eller hun har oppfattet spørsmålet. Dette forsterker overførbarhet og objektivitet i datamaterialet, da forskerens holdninger har mindre innvirkning på informantens svar (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 148).

Vi planla fire intervjuer hvorav alle var av typen ansikt til ansikt. Ett intervju med fotballtreneren til Strømsgodset, ett med to av fotballspillerne på Strømsgodset gatelag, ett med ruskonsulenten fra Drammen kommune og ett med ruskonsulentens overordnede. De to spillerne fra gatelaget ville vi intervjuer sammen for å skape en trygg og avslappet atmosfære.

Før et intervju er det essensielt at forskeren bruker god tid på forberedelse og setter seg nøye inn i hva intervjuet skal omhandle (Jacobsen, 155). Som en del av forberedelsesprosessen fikk vi ta del i møte med styringsgruppen for forskningsprosjektet "Recovery på banen". Dette teamet består av professorer innen psykisk helse, sosialt entreprenørskap, styremedlemmer fra Fotballstiftelsen og en spiller fra Sandefjord gatelag. Ved deltagelse på dette møtet fikk vi verdifull informasjon og innsikt som gagnet vår egen oppgave. Der ble vi introdusert for prosjektet og fikk informasjon om Fotballstiftelsens historie og visjon. Samtidig fikk vi høre historien til en spiller på Sandefjord gatelag, og hva deltagelse på gatelaget betyr for denne spilleren.

I tillegg til dette leste vi på nettsidene til både Strømsgodset gatelag, Fotballstiftelsen og nettsiden til SFR (senter for rusforebygging i Drammen kommune). Vi leste artikler om prosjektet og så en episode av NRK sitt program Lindmo, hvor en spiller og fotballtrener fra

Strømsgodset gatelag var gjester. Videre fordypet vi oss i teori innen samskaping, sosial innovasjon og sosialt entreprenørskap.

3.5 Intervjuguide

En intervjuguide setter rammene for hva intervjuet skal dreie seg om, og inneholder en liste over tema og generelle spørsmål som vil være sentrale (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 149). På bakgrunn av at vi ønsker å benytte modellen om samskapende sosial innovasjon (se kap 2.8) under analysen, var denne sentral også under utformingen av tema og spørsmål for intervjuene. Som nevnt ovenfor valgte vi en semistrukturert gjennomføring og konstruerte en overordnet ramme for hvordan gjennomføring av intervjuene skulle foregå:

1. Rammesetting

- a. Uformell samtale (2-5 minutter).
- b. Informasjon om prosjekt og problemstilling.

2. Erfaringer

- a. Overgangsspørsmål (5-10 minutter).
- b. Avdekke erfaring og kjennskap til problemstilling.

3. Fokusering

- a. Nøkkelspørsmål (50-60 minutter).
- b. Oppfølgingsspørsmål

4. Tilbakeblikk

- a. Oppsummering
- b. Avklaring

Dette inkluderte også fem nøkkelspørsmål. Under følger eksempel på nøkkelspørsmålene tiltenkt fotballtreneren til Strømsgodset gatelag.

Nøkkelspørsmål:

1. På hvilken måte har de involverte vært med i planlegging og iverksetting av prosjektet?
2. Hvordan er samarbeidet strukturert? Har dere sammen utarbeidet en felles visjon og definert mål det skal jobbes mot?
3. Hvilken rolle har de ulike partene i prosjektet? (Spillerne, kommunen og Fotballstiftelsen).

4. Hvordan opplever du kommunikasjonen mellom deg, spillerne og kommunen?
5. Hvilke eventuelle utfordringer har dere opplevd, og hvordan løste dere disse?

3.6 Datainnsamling

Intervjuet med spillerne og fotballtrener ble gjennomført 19. mars 2018 i møtelokaler på SIF-huset i Drammen. Dette kan vi definere som en naturlig setting. SIF-huset er det naturlige møtepunktet for gatelaget, og et sted hvor spillerne føler tilhørighet. Dette vil være med på å bidra til trygghet i intervjusituasjonen. Vi hadde forberedt oss på å intervju spillerne og fotballtreneren separat, men da vi kom dit ble det naturlig å intervju dem sammen. Fotballtreneren fungerte som en ekstra trygghet for spillerne, og på bakgrunn av deres relasjon hadde fotballtreneren evnen til å få spillerne til å utdype mer rundt spørsmålen enn om vi hadde avholdt separate intervjuer.

Intervjuet med ruskonsulent og overordnede ble gjennomført 23. mars 2018, på pauserommet i SFR sine lokaler i Drammen. Dette er lunsjrommet på arbeidsplassen og tilsvarer en naturlig setting for informantene. Også her ble intervjuene kombinert, på grunn av tidsbesparelse.

Vi innledet begge intervjuene med å håndhilse på informantene. Deretter startet vi med å fortelle litt om oss selv og vår bakgrunn. Videre snakket vi om bacheloroppgaven og hvilken rolle de spiller i denne prosessen. Vi ga informasjon om prosjektet i tråd med kriteriene fra Personvernombudet for å få godkjent muntlig samtykke fra informantene. Denne informasjonen inkluderte:

- Prosjektets formål og hva opplysningene vil bli brukt til.
- Hvilke opplysninger som samles inn og hvordan opplysningene samles inn.
- At deltakelse i prosjektet er frivillig, og at man kan trekke seg uten begrunnelse.
- Hvem som vil få tilgang til opplysningene.
- Når prosjektet vil bli avsluttet og hva som vil skje med opplysningene ved prosjektslutt.
- Om opplysningene anonymiseres, slettes eller lagres/arkiveres.
- Navn og kontaktopplysninger til behandlingsansvarlig institusjon.
- Navn og kontaktopplysninger til den daglig ansvarlige for prosjektet, samt til studenten ved studentprosjekt.

Informantene ga muntlig samtykke og godkjente bruk av lydopptak. Videre startet vi med introduksjonsspørsmål der vi spurte hvordan og når de ble involvert i gatelaget og litt om deres bakgrunn. Vi var to som intervjuet og byttet på å stille spørsmål. Etter at vi hadde fått bakgrunnsinformasjon om informantene gikk vi over til nøkkelspørsmålene. Disse var åpne og ga rom for informantenes egen tolkning og improvisering med oppfølgingsspørsmål fra oss.

Samtlige av informantene er en del av det større forskningsprosjektet “Recovery på banen”, og hadde deltatt på samlinger i forbindelse med dette. De var derfor ikke helt ukjent med temaet vi snakket om i intervjuene. Dette anser vi som en fordel for oss da de allerede hadde fått tid til å reflektere rundt dette, noe som kan være en grunn til informantenes utfyllende svar.

Vi avrundet med å snakke om Strømsgodset gatelag i et større samfunnsperspektiv og hvilken nytte samfunnet vil ha av tilbud som dette. Deretter takket vi informantene for deres tid og gode samarbeid, og takket for oss.

Etter at intervjuene var gjennomført ble vi invitert på enda et møte med styringsgruppa for “Recovery på banen”. Dette ble gjennomført i Sandefjord. I den anledning fikk vi være tilskuere på fotballkamp mellom gatelagene til Sandefjord og Asker. Etterpå ble møtet avholdt på Sandefjord stadion.

3.7 Analyse av datamaterialet

Etter intervjuene satt vi igjen med mye datamateriale som måtte bearbeides før vi kunne begynne med analysering. Det kan være en utfordring å få noe fornuftig ut av en stor mengde data. Det er derfor essensielt å redusere informasjonsmengden slik at det blir mer håndterlig (Johannessen, Tuft og Christoffersen 2016, 161). Vi startet med transkribering av lydopptakene. Disse hadde en lengde på 1.08 timer og 59.46 minutter. Transkriberingen av intervjuene kom på 17 sider i word. Før analyse og tolkning er det hensiktsmessig å organisere og systematisere dataene. Vi benyttet oss av en tverrsnittsbasert og kategorisk inndeling av data. Det innebærer at man konstruerer et system for å indeksere datamengden. Det settes merkelapper på ulike deler av datamaterialet for å identifisere og gjenkjenne spesielle tema. Disse plasseres under ulike kategorier. Hensikten med kategorisering er at

forskeren bruker det konstant og systematisk på hele datamaterialet for å sortere etter ulike tema (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 165).

I kodingsprosessen på datamaterialet utformet vi kategorier på bakgrunn av modellen for samskapende sosial innovasjon (se kapittel 2.8). Dette resulterte i kategoriene: ivaretagelse av likeverdighet, å arbeide med felles mål, kommunikasjon, forankring, tilrettelegging, å arbeide med ressursfokus og å arbeide med flere kompetanser samtidig. Vi gikk igjennom transkriberingene og markerte de ulike delene etter hvor de passet inn i kategoriene.

Under analysen oppdaget vi at det hadde vært hensiktsmessig med litt mer informasjon fra fotballtrener. Vi gjennomførte en oppfølgende telefonsamtale for å få flere utdypende kommentarer. I etterkant av samtalen skrev vi notater som ble en del av datamaterialet.

3.8 Reliabilitet

Reliabilitet henger sammen med undersøkelsens data. Fra å bestemme hvilke data som skal brukes, til hvordan de samles inn og bearbeides (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 231). Reliabilitet er helt essensielt i kvantitative undersøkelser som i stor grad handler om ulike opptellinger og statistiske analyser. I kvalitative undersøkelser kan ikke reliabilitet testes på samme måte som i kvantitative undersøkelser. Det er delte meninger om hvordan måle kvalitet i kvalitative undersøkelser, og hvilke begrep man bør anvende. I denne oppgaven har vi valgt å benytte begrepene reliabilitet, intern- og ekstern validitet.

Forskeren kan styrke reliabiliteten ved å gjøre forskningsprosessen så åpen og detaljert som mulig. Det innebærer å gi leseren begrunnelser for de valgene man tar underveis i prosessen. Det er verdt å nevne at alle har ulik erfaringsbakgrunn og vil derfor tolke situasjoner forskjellig. Det er dermed ikke selvsagt at en annen forsker ville kommet frem til nøyaktig samme resultat.

Intern validitet dreier seg om at vi undersøker det vi har til hensikt å undersøke, om det er sammenheng mellom fenomenet og dataene som er samlet inn. Validitet i en kvalitativ undersøkelse handler om i hvilken grad forskerens fremgangsmåte og funn på en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 232). Forskere klarer aldri å være helt nøytrale i sin forskning da alle mennesker har forutinntatte meninger og holdninger. Gitte forutsetninger vi bringer med oss i

møte med verden som vil avgjøre hvilken forståelse vi har av tekst eller handlinger (Johannessen, Tuft og Christoffersen 2016, 176). På tross av dette vil vi velge å tro at det er samsvar mellom vår oppfattelse og virkeligheten. Validiteten kan styrkes ved at kompetente personer på området kommer frem til samme fortolkning av datamaterialet. Gjennom deltagelse på møter i styringsgruppen for forskningsprosjektet “Recovery på banen”, fikk vi informasjon som styrket vår antagelse om at vårt datamateriale er i tråd med fenomenet vi undersøker. Veiledning og tilbakemelding fra våre veiledere bidro også til å styrke vår oppfattelse av at våre funn representerer formålet med studien.

Ekstern validitet omhandler hvorvidt resultatene fra prosjektet er overførbare til lignende fenomen. Gitt vår problemstilling og forskningsdesign er dette ikke grunnlag nok til å kunne gjøre en statistisk generalisering. Til tross for dette velger vi å tro at funnene rettet mot samskaping og sosial innovasjon vil kunne være overførbart til lignende fenomen. Dette vil vi komme mer inn på i delkapittel 6.2 implikasjon for praksis.

3.9 Metoderefleksjon

En viktig faktor for vår oppgave og datainnsamling er vår involvering i forskningsprosjektet “Recovery på banen”. Vår eksterne veileder, som er styreleder for forskningsprosjektet, satte oss i kontakt med respondentene som ville være representative for vår oppgave. Dette vil være med på å farge vår forståelse, analyse og tolkning av datamaterialet.

4.0 Resultat og analyse

I denne delen av oppgaven skal vi analysere datamaterialet og presentere funn fra undersøkelsens kvalitative studie i tråd med vår problemstilling. *Hva er samskapende sosial innovasjon i praksis? Er Strømsgodset gatelag et eksempel på samskapende sosial innovasjon på rusområdet, gjennom samarbeidet mellom Drammen kommune, Fotballstiftelsen og spillerne på laget?* Vi har valgt å benytte modellen for samskapende sosial innovasjon (se kapittel 2.8) som vi redegjorde for i teorikapittelet. Denne vil fungere som en ramme for å presentere våre empiriske funn.

4.0.1 Ivaretagelse av likeverdighet

For å understreke at alle parter er likeverdige i samarbeidet går både spillere, trener og ruskonsulent i like klær. Både trener og ruskonsulent var opptatt av at det skulle være en så lav terskel som mulig for at flere skulle bli med. Det at alle får tildelt likt utstyr vil også bidra

til en lavere terskel. Da trenger ingen å tenke på om de skiller seg ut, eller hvordan de skal få råd til å kjøpe det som trengs. Det fjerner en av faktorene som kan være avgjørende for å om en rusmisbruker velger å møte opp til trening eller ikke. Gatelaget spiller i de samme fotballdraktene som A-laget, benytter klubbens fasiliteter og kjører samme buss til og fra kamper. Disse tiltakene er med på å styrke følelsen av likeverd blant deltakerne i prosjektet.

I en samskappingsprosess på tvers av offentlig, privat og frivillig sektor er det nødvendig for partene å tre inn i nye roller. For Drammen kommune innebærer dette å plassere en ruskonsulent i en annen setting enn det som er naturlig for den stillingen. Ruskonsulenten forteller at på gatelaget må det tenkes mer "friminutt". Det er fotball det handler om, og de skal ha det moro. Samtidig er det ikke tabu å snakke om rushverdagen, og spillerne vet at de kan benytte seg av den faglige kompetansen til ruskonsulenten dersom de skulle ha behov for det. For spillerne sin del blir de en del av et lag og må ta på seg lagspiller- rollen.

Ruskonsulent forteller at mennesker som sliter med rus ofte blir veldig selvsentrerte:

"Det jeg kjenner på hver bidige gang jeg er der, det er den følelsen, måten de prater på når de er der. Det er stort sett ordet "vi" de bruker, og det er veldig godt å høre. Når du er i aktiv rus så blir du veldig selvsentrert, og det er "meg, meg, meg!" Det legger de bort når de kommer dit. Det er oss spillerne, vi er laget. De er en del av noe og de føler seg viktig fordi de er en del av noe, det gjør noe med dem."

- Ruskonsulent

På gatelaget legges den selvsentrerte holdningen bort, og alle er en del av samme lag. I enhver samarbeidsrelasjon er det viktig å bygge opp gjensidig tillit. Tillit etableres over tid, og man må derfor være tålmodige i prosessen (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 78). Vi fikk inntrykk av at gatelaget fra dag én bevisst arbeidet for å bygge opp tillit mellom de ulike partene. Tidlig i prosessen utarbeidet de sammen enkelte kriterier for hvordan de vil ha det på trening. Det viktigste kriteriet er å møte opp rusfri, men samtidig legger de vekt på at de avviser ingen.

"Vi er flinke til å backe hverandre opp til hele tiden å komme på trening. Allikevel er det ikke et problem om man ikke dukker opp." - Spiller Y

Gjennom å etablere regler sammen vet spillerne at de blir hørt, og de får et større eierskap til prosjektet i og med at de har vært med på å forme det selv. At Spiller X og Spiller Y har fått ansvar for materialforvaltning forsterker eierskapsfølelsen til prosjektet samtidig som det bidrar å skape gjensidig tillit mellom de involverte.

En av suksessfaktorene alle respondentene var enige i var det gode samholdet.

Ruskonsulenten påpekte også viktigheten av stabiliteten i gatelaget. Siden oppstart har de hatt en stabil kjerne, noen har falt fra og noen har kommet ut i jobb, men bortsett fra det er det stort sett de samme som fortsatt er med. Selv om treningene havner på helligdager, legges det til rette for at treningene fortsatt skal gå som normalt. For folk som har, eller har hatt, en relativ ustabil hverdag, legger spillerne vekt på at det å ha et sted i livet som er stabilt er av stor verdi. Tidligere nevnte vi at å bygge opp tillit tar tid. Et stabilt miljø vil kunne bidra til at denne prosessen bli kortere.

4.0.2 Å arbeide med felles mål

Fotballtrener forteller at målsettingen til gatelaget er å gi spillerne et friminutt. Det er ikke et krav om å bli rusfri, komme i arbeid og ende opp som en vellykket borger igjen. Terskelen for å møte opp skal være så lav som mulig.

“...Suksessen til gatelaget er nettopp det at vi er et lavterskeltilbud, og vi setter ingen krav. Motivasjonen må komme innenfra hos spillerne, men på en måte lurer vi dem litt til å finne den motivasjonen selv.” - Fotballtrener

I vårt case opplever vi at alle tre parter jobber sammen for å oppnå de samme målene og står for like verdier. Gatelaget blir ikke sett på som en behandlingsplass, men et sted hvor målet er å gi spillerne et ”friminutt” fra en hverdag som ellers kan være svært utfordrende. Et sterkt ønske er å få rusmisbrukere/tidligere rusmisbrukere ut i arbeid, uten at det her er satt et konkret ønsket antall. Gatelaget skal motivere spillerne til selv å ville komme seg på riktig spor i livet.

Ruskonsulenten fra Senter for rusforebygging (SFR) i Drammen kommune er også tilstede på alle treninger (to ganger i uken). Dette har ført til at deltakerne i prosjektet har utviklet et sterkt samhold. Fotballspillerne var selv med på å utarbeide reglene for hvordan de skulle ha

det på trening. De ble enige om at å komme rusfri på trening var det viktigste kriteriet for alle parter.

4.0.3 Kommunikasjon

Gatelaget sammen med fotballtrener og ruskonsulent spiser alltid lunsj sammen etter treningene, noe som bidrar til å fjerne skille mellom “oss” og “dem”. Ruskonsulenten omtaler lunsjen som viktig for prosjektet. Deltakerne blir kjent på en annen måte, og stemningen er uformell.

“Der er de seg selv, og den lunsjen er gull verdt. All den praten og all den humoren vi har og alle de samtalene. Det er alt mulig vi prater om, og du blir jo kjent med en helt annen side enn du er vant med her, og det er jo kjempegøy.” - Ruskonsulent

Videre under handlingsfeltet for kommunikasjon i modellen for samskapende sosial innovasjoner fremheves flere punkter:

1. Det bør være systemer og strukturer for god kommunikasjon, både i fysiske møter mellom deltakerne, i den digitale kommunikasjonen mellom møtene, og i sosiale treffpunkt.

Spillere, fotballtrener og ruskonsulent kommuniserer gjennom en lukket Facebook-gruppe og Facebook gruppechat. Den naturlige møteplassen for dem er på SIF-huset hvor treningene gjennomføres hver mandag og onsdag kl. 10.00-14.00. Ruskonsulent informerer hver fredag i Facebook chat om planen for den kommende uken. Facebook-gruppen er verdifull for kommunikasjon og ruskonsulent forteller:

“Der merker jeg at de har veldig mye omsorg for hverandre. Er det en som skriver at jeg kommer ikke til uka, og innen jeg rekker å spørre hvorfor så legger de andre ut: ”klart du må komme, hva er det for noe nå? Vi trenger deg.” ...De kommer likevel, ikke nødvendigvis for at jeg backer dem opp, men laget gjør det. De tar utrolig godt vare på hverandre - det er rørende.” - Ruskonsulent

Respondentene forteller at de prøver å ha et par samlinger utenom treningene og den naturlige settingen, men at de ikke har noe fast. Når Strømsgodset har hjemmekamper får alle

billetter, og det hender de sitter sammen. Ellers ønsker de å ha en gang i måneden hvor de gjør noe sammen utenfor banen og fotballen.

2. Kommunikasjon er et strategisk tema som bør planlegges, håndteres systematisk, og det bør tas høyde for ulike deltakeres kommunikasjons-stil (communication style).

Laget har deltakere med ulik etnisitet og religion, noe som kan være opphav til misforståelser og spenninger. På tross av dette forteller Spiller Y at det ikke har vært noe stort problem, og eventuelle misforståelser løses ved å snakke sammen.

“Kulturbiten har jo gått bra, synes jeg. Noen er kanskje muslimer. Noen episoder har det jo vært, men det har løst seg etterpå. Dem har vært voksne og klart å prate sammen.” - Spiller Y

3. Alle parter må komme til ordet med sitt eget språk. Hvis samtalen preges av én aktørs «stammespråk» kan det oppleves fremmed og ukomfortabelt for andre.

Gruppen kommuniserer på en måte som alle forstår. Til vanlig snakker ruskonsulentene “behandlingspråket” på jobb, men på gatelaget byttes dette ut med “fotballspråket”. “Fotballspråket” kan sammenlignes med garderobeprat og er uhøytidelig og fleipete.

4. Hver enkelt deltaker har ansvar for at gruppen utvikler god, tillitsfull kommunikasjon.

Dette vises godt igjen i sitatene under punkt en, hvor ruskonsulentene beskriver den omsorgen spillerne har for hverandre. De backer og motiverer hverandre til å møte opp. I tillegg til at spillerne backer hverandre opp er også ruskonsulentene og fotballtreneren bevisste på dette. Begge er å nå på telefon om det skulle være noe. Ruskonsulentene har også startet med vekking av enkelte spillere, hvor han/hun sender dem en hyggelig SMS om morgenen.

5. Uenigheter må løftes opp og snakkes om – også om man blir enige om å være uenig.

Dersom det oppstår uenigheter på banen er alle respondenter enige om at de er flinke til å snakke om det etterpå.

“Tolkning av hverandre. Man sier noe som den andre tar for å være ikke bra, og da blir det veldig fort en høy diskusjon ut av det, men stort sett løser det seg så fort vi er av banen, og så snakker vi med hverandre allikevel.” - Spiller X

Spiller X forteller at det kan oppstå situasjoner hvor deltakerne misforstår hverandre, og at det da lett kan oppstå intense diskusjoner. Som oftest løser det seg så fort de får kommet av banen og snakket med hverandre.

6. Selektiv informasjon til noen av gruppens medlemmer bør unngås, da det kan føre til opplevelse av fraksjonsvirksomhet.

Ruskonsulenten, fotballtreneren og alle spillerne er medlem av en lukket Facebook-gruppe. Her blir informasjon som treningstider og diverse beskjeder delt med hele gruppa. Alle mottar derfor samme beskjed på samme tidspunkt, og ingen blir utelatt denne informasjonen. Samtidig kommuniserer også fotballtrener og ruskonsulent uten spillere tilstede for planlegging og tilrettelegging. Grunnet ruskonsulentens stilling på SFR har vedkommende relevant informasjon om spillerne som har betydning for hvordan de vil prestere på treningene. Dette er noe som er viktig for fotballtrener å ha kunnskap om under planlegging av treningene.

7. Det bør likevel være rom for uformell kommunikasjon mellom deltakerne for å bygge personlige tillitsfulle relasjoner. Men den må være åpen og kjent for alle.

Spillerne har mobilnummer til både ruskonsulent og fotballtrener og har fått beskjed om at de kan ringe dem når som helst. I tillegg legges det til rette for å møtes også utenom trening. Her er det rom for prat og hygge.

“Prøver å gjøre litt ting sånn at de samles utenom treningene - om det bare er å gå en tur og prate om fotball, privat eller Sylvi Listhaug. Fint å connecte og å ha en annen inngang.” - Fotballtrener

8. Noe tid bør avsettes til å snakke «utenfor prosjektet» for å bygge sosial kapital og tillit i gruppen.

Som nevnt under forrige punkt er alle parter inneforstått med at dersom det skulle være noe er det bare til å ringe. Det kan også arrangeres aktiviteter sammen utenom trening. De får billetter til hjemmekampene og er ofte sammen da. Til nå har de hatt to årlige sammenkomster utenom trening, men det arbeides nå for å få til noe regelmessig hver måned.

4.0.4 Forankring

”Spillerne har en indre-justis og har satt reglene selv. Komme rusfri er et av de viktigste kriteriene de satte. Dette har dem holdt.” - Fotballtrener

“Om jeg har noe på hjertet er fotballtreneren åpen for å høre dette, det gjelder med alle.” - Spiller X

Sitatene over viser tydelig at prosjektet har en god forankring nedover hos fotballspillerne som prosjektet handler om. Spillerne har fått mulighet til å være med på å utvikle reglene om hvordan det skal være på trening. I tillegg til å ta del i utviklingen fra starten av forteller Spiller X at om de skulle ha noe på hjertet er fotballtreneren er alltid åpen for å høre dette. Dette viser igjen god forankring nedover.

*”Suksessfaktor var å få med alle rundt, kommunen, nav, aktørene rundt og hele tiden bearbeide. Jeg arbeidet i tre måneder før start med å forankre det kommunale, SFR.”
- Fotballtrener*

Hele tre måneder før første trening ble holdt startet arbeidet med å forankre prosjektet kommunalt, forankring oppover. Et av de viktigste suksessfaktorene til gatelaget har blant annet vært at kommunen (ruskonsulenten) har vært så sterkt inne helt fra starten av. Ruskonsulenten sitter på fagkunnskapen, fotballtreneren har fotballkompetanse, og sammen er de et veldig godt team.

En gang i året har Fotballstiftelsen måtte tale på Stortinget for å få bevilget midler fra Helsedirektoratet. Disse midlene er helt nødvendige for å kunne drifte dagens 12 gatelag. Dette er også et god eksempel på at det jobbes med å hele tiden forankre prosjektet oppover. Spiller X har vært med på Stortinget og fortalt sin historie og hva gatelaget har betydd for han/hun.

4.0.5 Tilrettelegging

Alle spillerne på laget tilbys å bli hentet i buss/taxi og kjørt til og fra hver trening. Dette er avgjørende for mange av spillerne, som ellers ikke ville hatt mulighet til å komme seg til SIF-huset på egenhånd. Alt av utstyr blir også utlevert til spillerne. Det settes ingen krav til

spillerne annet enn at de må komme rusfri på trening. Henting/bringing, utstyr og mat stiller Strømsgodset med for å ikke ekskludere dem som ikke ville hatt råd til dette.

“Vi går hit, de andre ungdommene blir henta i taxi. Vi bor så nærme. Noen kjører selv, da vet vi at de er edru når de kommer.” - Spiller X

Mange av spillerne går på medisiner knyttet til avrusning. Disse må hentes ut på SFR eller apotek. SFR tilrettelegger for gatelagsspillerne og gir dem medisinene når de trenger dem.

“Så blir det tilrettelagt veldig her også fordi sykepleierne de deler ut LAR-medisiner, og flere av spillerne trenger jo det før de skal på kamp eller trening. Da blir det alltid ordnet sånn at de får det, uansett om det er midt i et møte her, så vet vi at de skal på gatelaget i dag så de må få!” - Ruskonsulent

Ruskonsulenten er tydelig på at dersom spillerne skulle trenge hjelp med søknader eller andre ting knyttet til NAV, hjelper han/hun gjerne til med dette i etterkant av en trening.

Ruskonsulenten kan også videreformidle dersom noen vurderer innleggelse dersom de opplever en tøff periode.

“Men jeg har sagt det at dersom det er en søknad, bolig eller NAV, så ta det med dere hit, så kan dere slippe å bruke halve dagen og kanskje være borte fra gatelaget fordi dere må på NAV for å ordne ting.” - Ruskonsulent

4.0.6 Å arbeide med ressursfokus

På gatelaget er det fotball det handler om. Når spillerne kommer på trening legges andre problemer til siden. Gatelaget er et fristed og en pause fra hverdagens utfordringer. Mange av spillerne har tilknytning til SFR og NAV. Her er mye av fokuset rettet rundt rusen og problemene det har medført. Det har derfor mye å si for spillerne å ha et sted å komme til to ganger i uka der dette legges helt bort.

“...Tror de fleste synes det er veldig deilig å komme hit å få den timen her uten noe problem.” - Spiller Y

Spillerne forteller at det er deilig å komme på trening og få en time uten noen problemer. På trening ligger fokuset hos spillerne, og de er selv med på å bestemme over egen utvikling. Det er frivillig å møte opp på trening. Likevel jobbes det for å motivere spillerne til å ville komme for sin egen og laget sin del. For mange av spillerne blir det å prestere på trening og kamp en viktig motivasjon for å ville få til endringer i livet. Fotballen og det gode samholdet laget har gir spillerne en lykkerus som har ringvirkninger også utenfor trening.

4.0.7 Å arbeide med flere kompetanser samtidig

Vårt case består av flere vidt forskjellige kompetanser. Ruskonsulenten med kompetanse og flere års erfaring innenfor rusbehandling. Fotballtrener med en idrettsfaglig kompetanse og spillerne med ulik erfaring og kompetansebakgrunn. Felles for alle parter er engasjement for fotballen. Ulike kompetanser i denne sammenheng komplementerer hverandre. Ruskonsulent forteller at når treningene foregår kan han/hun observere, og dersom det oppstår konflikter tar vedkommende hånd om dette. Dette gjør at fotballtrener kan fokusere på å trene laget.

“Fotballtreneren er kjempedyktig, men det er klart at treneren har en annen rolle. Nå høres vi ut som et gammelt ektepar, men vi utfyller hverandre. Når han/hun trener laget, pleier jeg å hive meg med ut i feltet, og her kan jeg observere om det er noe gnisninger. Er det en som blir fly forbanna og løper ut i garderoben er det jeg som prater med den spilleren, jeg kan videreformidle.” – Ruskonsulent

Kompetanse i denne sammenheng handler ikke bare om faglig formalkunnskap, men inkluderer også livserfaring, evner og ferdigheter. Modellen legger vekt på at selve prosessen er et lærende, kollektivt fellesskap som deler og tar i bruk kunnskap (Lundgaard, Andersen m.fl. 2018, 84).

4.1 Oppsummering

Etter analysen ser vi at vårt case samsvarer med samtlige av handlingsfeltene i modellen for samskapende sosial innovasjon. Vi valgte å analysere ut fra de syv handlingsfeltene, men det er verdt å merke seg at det ligger fire verdier til grunn for disse. Modellen argumenterer for at disse skal gjennomsyre alle handlingsfeltene. De fire verdiene handler om åpenhet, ledelse, demokrati, og kreativitet, og ble dypere forklart under kap 2.8.

Slik vi opplever det er disse tydelig tilstede i vårt case. Det er åpenhet og demokrati i den forstand at spillerne selv har bestemt reglene. Både trener og ruskonsulent har vært tydelige på at dersom det skulle være noe er det bare å ringe eller sende en melding. Ruskonsulent forteller at han/hun bli rørt over måten spillerne på laget snakker med og behandler hverandre, noe som indikerer at det er tillit blant spillerne. Vi opplever at den sterke tilliten oppstår mye på grunn av godt lederskap. Ikke i form av diktering og påvirkning, men som en prosess hvor alle i gruppen opplever å sett, ivaretatt og verdsatt som likeverdige bidragsytere i problemløsningen. Kreativitet handler om å tenke nytt, og vi vil si dette er en kreativ prosess. Å bruke fotball kan være et ny form for rusbehandling. Både ruskonsulenten og rusmisbrukerne trer ut av de tradisjonelle rammene, og inn på en helt ny arena hvor de må tenke nytt om egen rolle og egne arbeidsmetoder. Kreativitet i denne sammenheng utfolder seg ved å kombinere partenes kompetanse og ressurser for å utvikle læring og synergi.

5.0 Drøfting

I dette kapittelet vil vi drøfte funnene våre opp mot teori innen sosial innovasjon, samskaping og samskapende sosial innovasjon.

5.1 Sosial innovasjon

I 2014 satte helsedirektoratet en nullvisjon for overdosedødsfall. I 2018, fire år senere viser statistikken at lite har skjedd (Representantforslag 76 S 2017-2018). I Proposisjon 15s *Opptappingsplanen for rusfeltet 2016-2020*, har regjeringen fremmet en opptappingsplan for rusfeltet. I proposisjonen står det:

For å lykkes med å gi personer med rusproblemer et bedre tilbud, er det nødvendig med gode tjenester i brukernes nærmiljø. Det er behov for å se nærmere på innsatsen etter behandling og skape muligheter for mestring, som meningsfulle aktiviteter og fritid eller sørge for en stabil og god bolig (Helse og omsorgsdepartementet 2015).

Videre foreslås fem hovedmål i forbindelse med opptappingsplanen, hvor det første hovedmålet er: “Sikre reell brukerinnflytelse gjennom fritt behandlingsvalg, flere brukerstyrte løsninger og sterkere medvirkning ved utforming av tjenestetilbudet” (Helse og omsorgsdepartementet 2015).

Sosial innovasjon skapes av nye ideer som løser pressende udekkede sosiale behov. Vi vil på bakgrunn av opptappingsplanen anse rusproblematikken som et udekket sosialt behov i

Norge. Etter gjennomført undersøkelse mener vi at gatelaget kan *bidra* til å dekke dette behovet. Ved å være en del av gatelaget har samtlige av spillerne redusert rusmisbruket, og flere har også kommet ut i jobb. Det virker som om Strømsgodset gatelag har fått til noe som fungerer. I tråd med det som ble presentert i opptrappingsplanen vil vi anse gatelaget som en meningsfull aktivitet hvor spillerne opplever mestring. Å oppleve mestring på fotballbanen kan ha en positiv innflytelse på spillerne også utenfor banen.

Gatelaget har treninger to dager i uken, noe som bidrar til å skape rutiner i hverdagen. Det eneste absolutte kravet som stilles er at man møter opp rusfri. Dette har for samtlige bidratt til å redusere bruk av rusmidler, fordi de ønsker å prestere på trening, både for egen mestringsfølelse og for laget.

“For flere av spillerne på laget har de to dagene blitt til både tre og fire. Nettopp fordi de får inn den rutinen to dager i uka, ser de det at det er kanskje litt ok å ikke ruse seg dagen før trening eller kamp også, og så plutselig så har de klart fire dager i stedet for to eller ingen.” - Ruskonsulent

Som vi så i delkapittel 2.2 er sosiale innovasjoner nye løsninger (produkter, tjenester og organisasjonsmåter) som møter sosiale behov mer effektivt enn andre alternativer og skaper nye sosiale samarbeidsrelasjoner på samme tid (Murry, Caulier-Grice og Mulgan 2010, 3). At Strømsgodset gatelag har skapt nye sosiale samarbeidsrelasjoner er det ikke tvil om. Det gode samholdet og fellesskapet trekker alle respondentene frem som veldig verdifullt. Gatelaget er et stabilt og trygt sted i en ellers kanskje ustabil hverdag. Det kan være vanskelig å komme ut av et rusproblem dersom man fortsatt befinner seg i samme omgivelser. På Strømsgodset gatelag kommer spillerne inn i et annet miljø hvor fotball står i sentrum og rusen legges til side.

“... det man ofte ser er at skal man ut av et rusmiljø må man kutte det miljøet. Begynne å ta et valg, ...Gatelaget blir en plass hvor man får venner, miljø, et sted hvor man bare kan være og prate. Et helt annet fristed.” - Fotballtrener

Spiller Y hadde en tøff periode før jul, og forteller at i denne perioden betydde gatelaget mye. Det fikk vedkommende ut av huset, på grunn av sine ansvarsoppgaver og lysten til å stille opp for laget.

“Det var veldig kjekt å ha gatelaget i den stunden. Fra å sitte med flaska så greide jeg å skru på korken, for jeg visste at jeg måtte bort dit, ikke for å trene, men for å holde på med draktvasken. Det var vel det som løfta meg ut av det. Hadde jeg ikke hatt det å gjøre tror jeg nok jeg bare hadde kjørt på videre.” - Spiller Y

Det er verdt å nevne at gatelaget ikke nødvendigvis er løsning på rusproblematikken, men det kan være en del av en bredere strategi. I løpet av de to årene Strømsgodset gatelag har vært i drift har de også opplevd noe frafall av ulike grunner. Fotball er ikke for alle, og det finnes flere ulike aktivitetstilbud for rusmisbrukere. Vi ser i ettertid at det ville kunne styrket vår forståelse om vi hadde intervjuet noen av dem som har falt fra gatelaget for å få et annet perspektiv på prosjektet. På grunn av begrenset tid og ressurser ble dette ikke mulig.

Hvorvidt Strømsgodset gatelag faktisk er en sosial innovasjon kommer an på øynene som ser. Kirkens Bymisjon tilbyr også fotballag for rusmisbrukere, sammen med flere ulike lavterskeltilbud. Det er dermed ikke noe enestående nytt tiltak i nasjonal kontekst. Innledningsvis redegjorde vi for hvilket perspektiv på innovasjon vi valgte å benytte i denne oppgaven, hvor vi valgte å se på innovasjon som en kollektiv prosess. Vi vil argumentere for at Strømsgodset gatelag er et løpende samarbeid mellom flere ulike parter hvor akkurat deres sammensetningen av kunnskap er unik, og hvor alle deltakerne tilfører verdi. Prosjektet er realisert, og det gir verdi til deltakern, samtidig som det er i kontinuerlig utvikling. Eksempelvis prøver laget nå å få til en månedlig felles aktivitet sammen utenom trening.

5.2 Samskaping

I samskaping går man bort fra de tradisjonelle rammene og tankegangene, og i stedet involverer man andre nye parter i innovasjonsprosesser. Det danner nye samarbeid på tvers av profesjon, sektorer og organisasjoner. Basert på vårt datamateriale og vår forståelse av Strømsgodset gatelag har vi grunnlag for å kalle dette samskaping. Det er en aktivitet som inkluderer offentlig (Drammen kommune), privat (Fotballstiftelsen) og frivillig sektor (spillerne) på tvers av kompetanseområder.

Det kan være slik at sosiale entreprenører i møtet med det offentlige opplever lite åpenhet for ny kunnskap og samarbeid (Loga m.fl 2016, 66). Dette opplever vi ikke som tilfellet i vår case, hvor både ruskonsulent og ruskonsulentens overordnede var svært positive til gatelaget.

Kommunen har disponert 40% av ruskonsulentens stilling til arbeid med gatelaget. Sitatet under viser kommunens engasjement for prosjektet:

”Det er stor forskjell på de brukerne som er med på gatelaget og de som ikke er det. Mye mer trivsel og de føler en tilhørighet i forhold til det å kunne bidra med noe. De får andre ting å gjøre enn å fly gatelang. De reiser på trening og de sier selv at de har det veldig, veldig bra og vi stoler på det. Det er mange som har hatt innmari god bruk av gatelaget.”

– Ruskonsulentens overordnede

Ruskonsulentens overordnede forteller at det er merkbar forskjell på brukerne som er med på Strømsgodet gatelaget og de som ikke er det. De får annet å fylle dagene med og det er mange som har hatt godt utbytte av deltagelse på gatelaget.

Det samlede inntrykket vi får fra våre data, er at gatelaget i Drammen ligger godt over mot den tykke samskapingen på kontinuumet. Vi kan likevel argumentere for at det er en del elementer i vårt case som ikke samsvarer med alle punktene i modellen for å kunne sies å være tykk samskaping, for prosjektet inneholder elementer fra både tykk og tynn.

Samarbeidet mellom spillerne, ruskonsulenten og fotballtreneren er varig, og det handler om produksjon av tjenester, ikke bare planlegging og design av dem. Ingen av partene er invitert med inn for en periode, men alle tre parter samarbeider på varig basis. Det vi likevel har merket oss er at spillerne tar ikke like mye del i samarbeidet som ruskonsulenter og fotballtreneren. Dette samsvarer ikke med teorien under handlingsfeltet “kommunikasjon”. Modellen påpeker her at selektiv kommunikasjon mellom partene bør unngås, da dette kan oppfattes som fraksjonsvirksomhet.

Vi antar at det i en samskappingsprosess ikke vil være mulig å likestille alle parter 100%.

Noen parter har mer ansvar enn andre, men samtidig er resultatet og prosessen avhengig av alle parter. I vårt case er det spillerne som har det udekkede sosiale behovet, og det vil være naturlig at det tilrettelegges litt ekstra rundt denne parten. Det foregår derfor i større grad kommunikasjon mellom fotballtrener og ruskonsulent som spillerne ikke tar del i. Det er for det meste ruskonsulenten og fotballtreneren som former prosjektet i praksis. Dersom spillerne hadde fått en større rolle i utviklingen, kunne samskapingen vært tykkere. Likevel anser vi dette som helt nødvendig for at prosjektet skal kunne fungere så godt som det gjør, og som nevnt tidligere er modellen et rammeverk og må tilpasses hvert case.

5.3 Samskapende sosial innovasjon

I foregående kapitler drøftet vi i hvilken grad Strømsgodset gatelag er resultat av sosial innovasjon og samskaping. Vi vil ta med oss disse konklusjonene videre og se på om dette kan være en *samskapende* sosial innovasjon. Samskapende sosial innovasjon har et sosialt motiv og ønsker å løse en sosial utfordring i velferdssamfunnet gjennom nye løsninger og innovasjon. Samskapingen skal skape personlig verdi for de enkelte deltakerne, samlet verdi for den totale deltager gruppen og samfunnsverdi for samfunnet som en helhet (KS 2018).

For en som sliter eller har slitt med rus anser vi det som veldig verdifullt å være en del av Strømsgodset gatelag. Det er et sted hvor de ikke opplever den tradisjonelle konsulent-rusmisbruker-dialogen. Rusen legges bort, og det er fotball som står i sentrum. De blir en del av et annet miljø og blir ivaretatt på en unik måte. Vi antar at spillerne føler seg verdifulle i form av at de er en del av et lag hvor deres deltagelse er avgjørende. Flere har også kommet ut i jobb og blitt rusfri. Gatelaget har tilført verdi til spillerne i form av rutiner, motivasjon, mestring og samhold.

På spørsmål om hvordan spillerne har forandret seg i løpet av tiden de har vært med på gatelaget svarer en av de blant annet:

“Ting går litt lettere nå. Det er en veldig god medisin for min del, så blir vi jo i bedre form. Når du er her må du liksom være utpå den timen. Du får en følelse av ansvar for å være tilstede.” - Spiller Y

Spiller Y forteller at ting går lettere nå i forhold til før deltagelse på gatelaget. Gatelaget er en god medisin, hvor han/hun opplever både ansvar overfor lagkamerater og bedre helse.

“Det er flere som har endret seg mye og kommet mer på riktig vei, også i forhold til medisinerer. Det er også flere som er i jobb. Det har vært mye positivt. Enkelte har hatt veldig store utfordringer, og plutselig har de ikke de store utfordringene som de hadde, og det har vært gatelaget som har hjulpet til med det.” - Spiller X

Dette støtter opp under antagelsene våre om at Strømsgodset gatelag har tilført verdi til spillerne. Spiller X forteller at flere av spillerne har opplevd store utfordringer tidligere, men at deltagelse på gatelaget har redusert disse utfordringene. Samtidig nevnes det at flere har

fått hjelp til riktig medisinerings. Det samsvarer også med handlingsfeltet om å arbeide med flere kompetanser samtidig, og viser at det har vært helt essensielt å ha kompetansen til ruskonsulenten med på laget. Ruskonsulenten blir kjent med spillerne på et dypere nivå, og vil dermed kunne identifisere symptomer som ellers kunne blitt oversett i en tradisjonell konsulent-rusmisbruker-setting.

Det har vært utfordrende for kommunen å stille med ressurser. Disposisjon av midler til Strømsgodset gatelag betyr innstramming andre steder. Opprinnelig hadde ruskonsulenten en 90% stilling hos SFR, og fikk tilbud om å bruke 40% (to dager i uken) av stillingen til gatelaget. Dette gikk ut over arbeidsoppgavene hos SFR, og en opptrapping til 100% stilling ble nødvendig. På bakgrunn av de positive resultatene ruskonsulenten så i gatelaget var ruskonsulenter aldri i tvil om at dette var et prosjekt som måtte fortsette, og var selv motivert for å trappe opp stillingen. Gatelaget er også et sted hvor fotballtrener trives godt. Fotballtrener forteller at der senkers skuldrene, og små oppgaver som ellers hadde være ubetydelige får en helt annen mening. En påsmurt brødiskive som de fleste tar for gitt har stor betydning for en spiller. Både fotballtrener og ruskonsulent forteller at gatelaget betyr mye for dem. Dette viser det unike personlige engasjementet de har for prosjektet, og at det tilfører verdi også til disse partene.

Strømsgodset har et samarbeid med Enter kompetanse. Enter arbeider med å få personer som har falt utenfor arbeidslivet tilbake i arbeid igjen. Dette er for de spillerne som er klare for å ta steget videre ut i arbeidslivet. Dette samarbeidet er unikt for Strømsgodset gatelag, hvor de har en ansatt fra Enter med på hver trening. På denne måten blir vedkommende kjent med spillerne, og kan tilpasse en eventuell jobb etter deres interesser og ønsker. Gjennom kommunikasjon med fotballtrener og ruskonsulent kan de finne ut hvem som er klar for arbeid og hvilken type arbeid som passer hver enkelt. Kontakten fra Enter er i dialog med ruskonsulentene til de ulike spillerne, leger og andre relevante parter for å forsikre seg om at det er riktig, og at spillerne er klare for å tre ut i arbeidslivet.

Fotballtrener forteller at andre gatelag opplever utfordringer i forhold til å koble NAV på prosjektet. Kontakten i Enter er i dialog med NAV, noe som fører til at NAV i større grad er involvert i Strømsgodset gatelag. Etter samarbeidet med Enter har gatelaget fått seks spillere ut i arbeid. Fra å være en utgift for samfunnet, er dette nå personer som skatter for egen inntekt.

Vi opplever at kombinasjonen av ulike kunnskaper og kompetanser i vårt case utfyller hverandre, og at samhandlingen resulterer i en samskapende sosial innovasjon. Mye samsvarer med recovery-perspektivet “hvordan målet er at den enkelte kan leve et meningsfullt liv til tross for begrensningene problemene kan forårsake” (Helsedirektoratet 2014, 31). På bakgrunn av våre funn ser vi at gatelaget til tross for at det er et lavterskeltilbud fungerer som en motivasjon for å gjøre en endring.

“Motivasjonen må komme innenfra hos spillerne, men på en måte lurer vi dem litt grann til å finne den motivasjonen selv. ...den lykkerusen de får av å ha det gøy tar de med seg utenfor trening.” - Fotballtrener

Fotballtrener forteller at lykkerusen de opplever på trening tas med også utenfor trening. Lykkerusen de får av å oppleve mestring på fotballbanen blir en konkurrent til den ødeleggende rusen som i stor grad begrenser livskvaliteten. Deltagelse på gatelaget fører til positive ringvirkninger på andre områder, som vi ser i form av at samtlige av spillerne har trappet ned på rusen, og flere spillere har kommet ut i jobb. Dette bekrefter at gatelaget har god effekt selv om partene ikke ser på prosjektet som et behandlingstilbud.

6.0 Oppgavens resultater

I denne delen av oppgaven skal vi, basert på studiens empiriske funn, besvare vår problemstilling. Videre forslår vi implikasjoner for praksis og avslutningsvis vil vi belyse svakheter og begrensninger med vårt studie samt komme med forslag til videre forskning.

6.1 Konklusjon

Hensikten med studien var å besvare problemstillingen: *Hva er samskapende sosial innovasjon i praksis? Er Strømsgodset gatelag et eksempel på samskapende sosial innovasjon på rusområdet gjennom samarbeidet mellom Drammen kommune, Fotballstiftelsen og spillerne på laget?* Vi vil nå prøve å besvare problemstillingen på bakgrunn av våre empiriske funn, analyse og drøfting.

I kapittel 4 analyserte vi våre empiriske funn opp mot handlingsfeltene i modellen for samskapende sosial innovasjon. Vi så at gatelagets aktivitet kan relateres til alle de syv

handlingsfeltene, men det er spesielt noen handlingsfelt som utpeker seg: ivaretagelse av likeverdighet, tilrettelegging og å arbeide med flere kompetanser samtidig. Ivaretagelse av likeverdighet er gjennomgående på gatelaget og laget har et unikt samhold. Tilrettelegging er også en sentral faktor i caset. Både Drammen kommune og Fotballstiftelsen ønsker at det skal være en så lav terskel som mulig for at spillerne skal klare å møte opp til treningene. Etter analysen er det ikke tvil om at de ulike kompetansene som inngår i samskapingen er essensielle. Hver part tilfører unik verdi, og resultatet hadde ikke vært det samme uten denne spesielle sammensetningen.

Det som ikke er helt i tråd med modellen er hvordan kommunikasjon foregår på gatelaget. Ruskonsulent og fotballtrener kommuniserer betydelig mer sammen uten spillerne tilstede. Samtidig opplever vi denne kommunikasjonen som nødvendig for prosjektets resultat og spesielt i forhold til handlingsfeltet "tilrettelegging". For fotballtrener er det nødvendig med informasjon angående allmenntilstanden til hver enkelt spiller for å kunne planlegge og tilrettelegge treningene etter dette. Vi vil påpeke at den sosiale innovasjonen som skapes er et tjenestetilbud for personer med rusproblemer. Det vil derfor være naturlig at denne parten ikke tar like stor del i planlegging og tilrettelegging som fotballtrener og ruskonsulent. Denne kommunikasjonen mellom fotballtrener og ruskonsulent er essensiell for det gode resultatet. Spillernes fysiske og psykiske tilstand påvirker hvordan de presterer på trening. Vi vil derfor anse det som svært viktig for suksessgraden til treningene og gatelaget som helhet at fotballtrener er klar over dette, og derfor kommuniserer med ruskonsulent på tomannshånd.

Sett i forhold til modell 2 for tykk og tynn samskaping, vil vi si at prosjektet dreier over på den tykke siden av kontinuumet. Selv om det inkluderer noen av punktene under tynn samskaping, er de fleste av punktene under tykk samskaping. Partene er i et kontinuerlig samarbeid om å utvikle og gjennomføre en ny velferdsløsning. Samarbeidet har et varig tidsperspektiv, og er ikke en midlertidig "behandlingsinstitusjon". Partene trer inn i nye roller, og bryter ned tradisjonelle skiller.

Vi har oppsummert funnene våre i en egenkonstruert modell. Modellen viser de syv handlingsfeltene, med funn, i sirkler. Vi vil påpeke at alle handlingsfeltene er viktige for

prosessen, men i vårt case er det tre handlingsfelt som utpeker seg. I modellen har vi valgt å ha disse gule.

Fig. 3. Oppsummering av funn.

På bakgrunn av våre empiriske funn analysert opp mot relevant teori vil vi konkludere med at samarbeidet mellom Drammen kommune, Fotballstiftelsen og spillerne på laget om et gatelag i Drammen på rusomsorgsområdet er et eksempel på samskapende sosial innovasjon. Selve prosessen og resultatet er av verdi for både spillere, fotballtrener og ruskonsulent. Vi opplever at Strømsgodset gatelag er en ny løsning som kan bidra til å redusere rusproblematikken. Dette er en tjeneste som vil gi personer med rusproblemer en arena hvor de opplever mestring gjennom meningsfull aktivitet og møter deler av Helse og omsorgsdepartementets strategi for rusproblematikken presentert i *Opptrappingsplanen for rusproblematikken 2016-2020* (Helse og omsorgsdepartementet 2015).

6.2 Implikasjon for praksis

Etter gjennomført studie har vi tilegnet oss erfaringer og innsikt som vil kunne være av verdi for lignende samskapende sosiale innovasjoner. Vi vil påpeke at vårt case ikke er grunnlag nok til å kunne foreta en statistisk generalisering. Det vil si at funnene våre ikke kan generaliseres til å gjelde alle gatelag, men er spesielle for Strømsgodset gatelag. Samtidig vil vi tro funnene våre kan være av nytte og inspirasjon for lignende prosjekt.

Ved oppstart av et gatelag er det etter vår erfaring essensielt med en ruskonsulent tilstede på treningene. Det finnes 12 gatelag, men ikke alle har denne ressursen i form av en ruskonsulent tilstede på treninger. Det som i tillegg er unikt for vårt case er samarbeidet med Enter kompetanse for å gi spillerne arbeidstrening når, og eventuelt hvis, de er klar for det. Vi fikk inntrykk av at vårt case er et av de gatelagene som fungerer best, og antar dette er mye på grunn av de ulike kompetansene som er involvert i prosjektet. Godt samhold og tillit er også en viktig suksessfaktor. Dette er immaterielle ressurser og kan ikke kopieres av andre, men det vil kunne bygges opp over tid. Videre vil god tilrettelegging være nødvendig for at spillerne gjentagende møter opp på treningene. Det bør være fokus på at gatelaget er et fristed hvor alle bekymringer legges til side. Samtidig er det viktig å ha klare rammer for hvordan man ønsker å ha det på laget, hva som er ok og hva som ikke er greit.

Når det gjelder samskapende sosial innovasjon i praksis er det ingen fasitsvar på hvordan dette bør foregå. Det er avhengig av hver enkelt case. Vi opplever at modellen for samskapende sosial innovasjon vil kunne fungere som en veileder under prosessen, men at man ikke skal henge seg opp i alle de ulike handlingsfeltene. Hver samskapningsprosess er unik og modellen bør tilpasses de ulike samarbeidene. Det vi vil trekke frem som gjennomgående for en samskapende sosial innovasjon er at partene inngår i et likeverdig samarbeid uavhengig av status, profesjon og kunnskap. Gruppen bør sammen definere et sosialt mål det skal arbeides for å løse. Det ønskede sosiale resultatet bør stå i sentrum, men også prosessen frem til resultatet skal være av verdi for de ulike partene og samfunnet.

Vi tror samskapende sosial innovasjon vil bli fremtredende i Norge de kommende årene. Norge står ovenfor ulike utfordringer, men hvis vi kombinerer vår kunnskap vil vi sammen være i stand til å skape gode løsninger som vil være bærekraftige og lønnsomme på samme tid.

6.3 Svakheter og begrensninger

Vi vil trekke frem at det har vært utfordrende for oss som studenter innen kreativitet, innovasjon og forretningsutvikling å forstå og tolke det hybride feltet og den velferdspolitiske innovasjonen som vi har fått være en del av. Det er noe vi ikke har nok kunnskap om, da vårt pensum ikke tar for seg dette feltet. Det kan medføre at viktige nyanser ikke oppdages og videre være en begrensning for oppgaven.

Vår samhandling med forskningsprosjektet “Recovery på banen” vil naturligvis påvirke vår analyse og tolkning av empirien. Gjennom bruk av kvalitative intervjuer fikk vi god kontakt med respondentene, noe som kan bidra til at vår oppfattelse av virkeligheten ikke er fullstendig objektiv. Forskningen til Lars Ueland Kobro og KS har vært gjennomgående dominerende for oppgaven. Modellen for Samskapende sosial innovasjon ble publisert i 2018 og er derfor relativt lite omtalt og brukt av andre forskere. Dersom denne hadde vært testet og i større grad vært tatt i bruk av andre ville det hatt en positiv effekt på oppgavens reliabilitet. Lars U. Kobro har i løpet av denne perioden vært vår eksterne veileder, noe som også preger oppgaven.

Det ble også diskutert om vi skulle ha gjennomført et intervju med en person som ikke er en del av casen vår for å få et objektivt perspektiv på innholdet. Det ville styrket validiteten til oppgaven og vært med på å forsikre oss om at vi måler det vi har til hensikt å måle. På grunn av begrenset tid og ressurser fikk vi ikke mulighet til å gjennomføre dette.

På grunn av personvern legger vi ikke ved transiberingen. Vi ønsker å holde spillerne anonyme, og i tråd med retningslinjene fra personvernombudet informerte vi om at opplysningene vi samlet inn ville bli slettet ved prosjektslutt. Vi vil derfor ikke publisere transkriberingene på internett. Disse kan fås på forespørsel.

6.4 Videre forskning

En videre forskning eller oppfølging av denne empirien og problemstillingen vi har undersøkt krever en bredere tilnærming til velferdsfaglige problemstillinger. Det vil kreve et større spekter av kompetanse for å forstå helheten av caset. Vårt case er ett av 12 gatelag, og vi kan dermed ikke anta at våre funn kan generaliseres til de andre lagene. I en videre forskning ville

det vært hensiktsmessig å undersøke flere lag for at funnene i større grad er grunnlag for å generalisere og overførbare til andre fenomen.

Vi vil peke på det pågående forskningsprosjektet “Recovery på banen”, som undersøker flere gatelag og inkluderer et bredere kompetansegrunnlag. Forskningsprosjektet utføres av to forskningssentre ved HSN: SPFR (senter for psykisk helse og rus) og SESAM (senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon). I prosjektbeskrivelsen til “Recovery på banen” står det: “Prosjektets mål er å utvikle forskningsbasert kunnskap om det særegne bidraget fotball som aktivitet, interesse- og fellesskapsområde kan ha for personers recoveryprosesser og hvordan kunnskap om dette kan konseptualiseres, imiteres og skaleres på flere områder i det norske velferdssamfunnet.” Vi vil på bakgrunn av denne beskrivelsen argumentere for at dette prosjektet kan regnes som en mer omfattende og dyptgående studie av området vi har undersøkt i vår oppgave.

7.0 Litteraturliste

- Aasen, Tone Merete og Oscar Amundsen. 2011. *Innovasjon som kollektiv prestasjon*. 1. utg. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Askheim, Ole Gaut og Tor Grennes. 2008. *Kvalitative metoder. For markedsføring og organisasjonsfag*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN: 9788215010007
- Berg, Ole. 2017. Fra “New Public Management” til “New Public Governance”. 07. juli. Lesedato 02. mars 2018: <https://sykepleien.no/fra-new-public-management-til-new-public-governance>
- Bovaird, Tony. 2007. Beyond engagement and participation: User and community coproduction of public services. *Public administration review*. University of Birmingham. 08/09 oktober 2017. Lesedato 31 mai 2018: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1540-6210.2007.00773.x>
- Bovaird, Tony og Elke Loeffler. 2012. We're all in this together: User and community coproduction of public outcomes. *Institute of Local Government Studies Third Sector Research Centre*. University of Birmingham. Lesedato 28. mai 2018: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/government-society/inlogov/publications/2013/chapter-4-bovaird-loeffler.pdf>
- Crandell, Christine. 2016. “Customer Co-Creation Is The Secret Sauce To Success”. *Forbes*. 10. juni. Lesedato 23. april 2018: https://www.forbes.com/sites/christinecrandell/2016/06/10/customer_cocreation_secret_sauce/#3cd0aa095b6d
- Fotballstiftelsen. Om oss. Lesedato: 15 mars 2018. <http://www.fotballstiftelsen.no/om-oss/>
- Helsedirektoratet 2014. *Sammen om mestring: Veileder i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne Et verktøy for kommuner og spesialisthelsetjenesten*. Oslo: Veileder IS-2076
- Helse og omsorgsdepartementet. Opptappingsplanen for rusfeltet (2016-2020). Prop 15 S (2015-2016). Oslo. 2015. Lesedato 16 mai 2018: <https://www.regjeringen.no/contentassets/1ab211f350b34eac926861b68b6498a1/no/pdfs/prp201520160015000dddpdfs.pdf>
- Hoover, Herbert. 2017. “The future of American individualism”. *A Hoover Institution Journal*. Lesedato 23. april 2018: <https://www.hoover.org/research/future-american-individualism>
- International Journal of Business and Management*, 11(11):52. Lesedato 23. april 2018: <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2427320/62556-228963-1-PB.pdf?sequence=1>

- Jacobsen, Dag Ingvar. 2015. Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 3. utg. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Johannesen, Asbjørn, Per Arne Tufte og Line Christoffersen. 2010/2016. Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. 4/5.utg. Oslo: Abstrakt.
- Kobro, Ueland Lars. 2017. "Politisk retorikk eller ny metodikk?". *Stat og styring*, 27 (1):38-41.
- KS (Kommunespeilet). Samskapende sosial innovasjon. Lesedato 08. mars 2018: <http://www.ks.no/fagomrader/utvikling/innovasjon/samskaping/samskapende-sosial-innovasjon/>
- Lorentzen Ingstad, Eline S. og Jill Loga. 2016. Sosialt entreprenørskap i Norge: en introduksjon til feltet. *Praktisk økonomi og finans*, 32(1):22. Lesedato 02. mars 2018: doi: 10.18261
- Lundgaard, Andersen L., Helle Hygum Espersen, Lars Ueland Kobro, Kjetil Kristensen, Cathrine Skar, og Håkon Iversen. 2018. *Demokratisk innovasjon, Teorier og modeller for samskapende sosial innovasjon i norske kommuner*.
- Murray, Robin, Julie Caulier-Grice og Geoff Mulgan. 2010. *Ways to design, develop and grow social innovation*. NESTA rapport. The Young Foundation. Lesedato: 16 mars 2018: <https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovation.pdf>
- Nordisk Ministerråd. 2015. *Sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon Kartlegging av innsatser for sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i Norden*. København: Nordisk Ministerråd.
- Norsk senter for forskningsdata. Om oss. Lesedato: 17 april 2018: http://www.nsd.uib.no/personvernombud/om_oss.html
- Prahalad, C.K. og Venkat Ramaswamy. 2004. "Co-Creation Experiences: The Next Practice in Value Creation." *Journal of Interactive Marketing*, 18(3): 5-14. Lesedato 16 mars 2018. DOI: 10.1002/dir.20015
- Regjeringen. Innovasjon i offentlig sektor. Lesedato 25. mai 2018b: <http://nettsteder.regjeringen.no/innovasjonioffentligsektor/innovasjon-i-offentlig-sektor/>
- . Statsminister Erna Solberg. 01.01.18. Tale/innlegg. Lesedato 22. mai 2018a: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2018/id2583070/>
- Representantforslag 76 S. (2017-2018). Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tellef Inge Mørland, Ingvild Kjerkol, Tuva Moflag, Elise Bjørnebekk-Waagen og Tore Hagebakken om en ny overdosestrategi. Lesedato 16. mai 2018:

- Socialstyrelsen. "Partnerskaber og samarbejder mellem det offentlige og civilsamfundet. Lesedato 30. mai 2018:
<https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/partnerskaber-og-samarbejder-mellem-det-offentlige-og-civilsamfundet-2013-stotte-til-mennesker-med-psykiske-vanskeligheder>
- Solem, Anniken og Margit Hermundsgård. 2017. *Fasilitering*. 1. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Spilling, Olav. 2002. NyskapingNorge. Bergen: Fagbokforlaget
- Tidd, John. Og Tidd Bessant. 2013. *Managing innovation. Integrating Technological, Market and Organizational Change*. 5. utg. Wiley
- Torfinn, Jacob, Eva Sørensen og Asbjørn Røiseland. 2016. "Samskapelse er bedre og billigere". *Stat og styring*, 26 (1):10-14.
- Ulijn, Jan og Terrence Brown. 2004. *Innovation, entrepreneurship and culture, a matter of interaction between technology, progress and economic growth? An introduction*. Cheltenham: Edward Elgar
- Yttredal, Else R. 2010. "Forankring som strategisk og kommunikatív handling". Vitenskapsteoretisk essay. Møreforskning Høgskulen i Volda. Lesedato 08. mars 2018: <http://www.moreforsk.no/publikasjoner/rapporter/samfunn/forankring-som-strategisk-og-kommunikativ-handling-vitenskapsteoretisk-essay/1075/674/>